

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

Evidenčné číslo: 101003/B/2013/3711972795

**VPLYV OPATRETNÍ HOSPODÁRKEJ POLITIKY NA
VÝVOJ ZAMESTNANOSTI V SLOVENSKEJ EKONOMIKE**

Bakalárska práca

2013

Denisa Bittnerová

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

**VPLYV OPATRETNÍ HOSPODÁRKEJ POLITIKY NA
VÝVOJ ZAMESTNANOSTI V SLOVENSKEJ EKONOMIKE**

Bakalárska práca

Študijný program: 6230700 Národné hospodárstvo

Študijný odbor: 3.3.1 Národné hospodárstvo

Školiace pracovisko: 101003 Katedra hospodárskej politiky

Vedúci práce: doc. Ing. Mária Blašková, CSc.

Bratislava 2013

Denisa Bittnerová

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne, a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

(podpis študenta)

Pod'akovanie

Ďakujem vedúcej záverečnej bakalárskej práce, doc. Ing. Márii Blaškovej, CSc., za odborné vedenie, cenné rady a pomoc pri spracovaní mojej bakalárskej práce.

Dátum:

(podpis študenta)

ABSTRAKT

BITTNEROVÁ, Denisa: *Vplyv opatrení hospodárskej politiky na vývoj zamestnanosti v slovenskej ekonomike*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Národohospodárska fakulta; Katedra hospodárskej politiky. – Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Mária Blašková, CSc. – Bratislava: NHF EU, 2013, 48 strán, 4 tabuľky, 4 grafy.

Cieľom záverečnej práce je ohodnotiť vývoj zamestnanosti v slovenskej ekonomike vplyvom opatrení hospodárskej politiky. Práca je rozdelená do piatich kapitol. Obsahuje 4 grafy a 4 tabuľky. Prvá kapitola opisuje hospodársku politiku ako teoretické východisko pre nástroje hospodárskej politiky a zamestnanosť. V druhej časti záverečnej práce je opísaný cieľ práce. Metodika práce a metódy skúmania sú charakterizované v tretej časti. Výsledky práce sú štvrtou časťou, pričom je v nej zachytený vývoj zamestnanosti Slovenskej republiky od roku 2 000 až po rok 2012. Táto časť popisuje konkrétne opatrenia, ktoré boli zavedené na podporu zamestnanosti v danom období. Výsledkom riešenia danej problematiky je ohodnotenie úspešnosti prijatých opatrení na podporu rastu zamestnanosti v Slovenskej republike.

Kľúčové slová:

Hospodárska politika. Opatrenia hospodárskej politiky. Vplyv opatrení hospodárskej politiky. Zamestnanosť. Vývoj zamestnanosti.

ABSTRAKT

BITTNEROVÁ, Denisa: *The Impact of Economic Policy Measures on development of Employment in Slovak Economy*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of National Economy; Department of Economic Policy. – Supervisor of the final thesis: doc. Ing. Mária Blašková, CSc. – Bratislava: NHF EU, 2013, 48 p.

The primary focus of bachelor thesis is assessment of the evaluation in employment in Slovak economy in connection with measure of economic policy. The thesis is divided in five chapters. It contains 4 graphs and 4 tables. The first chapter describes economic policy such as theoretical output for measure of economic policy and employment. The second part of thesis describes goal of the whole thesis. The third part includes methodic and methods of examination. The final part of the bachelor thesis discusses results and shows progress in employment since 2000 to 2012. This part describes specific measures, which were set up for support employment during this period. The result is assessment of final measures, which were adopted for growth of employment in Slovak republic.

Key words:

Economic policy. Measure of economic policy. Influence of measure. Employment. Progress in employment

Obsah

Úvod	9
1. Súčasný stav riešenej problematiky doma i v zahraničí	11
1.1 Hospodárska politika.....	11
1.2 Ciele a nositelia hospodárskej politiky	12
1.3 Opatrenia hospodárskej politiky ako teoretické východiská.....	14
1.3.1 Opatrenia rozpočtovej politiky na zvýšenie zamestnanosti v krajine.....	16
1.4 Teoretické vymedzenie opatrení hospodárskej politiky Slovenska v období rokov 2000-2012	17
2. Cieľ práce	22
3. Metodika práce a metódy skúmania	23
4. Výsledky práce	24
4.1 Vývoj zamestnanosti v SR	24
4.2 Podiel primárneho sektora na vývoji zamestnanosti v SR	29
4.3 Podiel sekundárneho sektora na vývoji zamestnanosti v SR	32
4.4 Podiel terciárneho sektora na vývoji zamestnanosti v SR	38
5. Diskusia.....	40
Záver	42
Zoznam použitej literatúry	44

Úvod

Hospodárska politika predstavuje všeobecný prístup vlády daného štátu k svojej ekonomike. Všetky štáty využívajú zverené či inak získané právomoci a prostriedky k dosiahnutiu určitých ekonomických cieľov. Vývoj hospodárstva sa prirodzene celosvetovo vyvíja v trhovú ekonomiku od doby, kedy sa formovala ekonomická teória. Hlavným nositeľom aktivity a realizácie hospodárskej politiky je štát, práve jeho úloha patrila vždy medzi základné otázky ekonomickej teórie. V súčasnosti sa týmito otázkami zaoberá samotná vedná disciplína, a to hospodárska politika. Hospodárska politika má štyri základné ciele, ktorými sú ekonomický rast, aktívne saldo obchodnej bilancie, cenová stabilita a posledným cieľom zo štyroch základných je zamestnanosť. Na realizáciu cieľov hospodárskej politiky štát využíva nástroje hospodárskej politiky. Konkrétne na cieľ zamestnanosť štát zavádza nástroje, čiže opatrenia hospodárskej politiky na udržanie a zvyšovanie zamestnanosti v súlade s demografickým vývojom obyvateľstva, čiže ide o priblíženie sa k prirodzenej miere nezamestnanosti.¹

Cieľom záverečnej práce je poukázať na opatrenia štátu, ktoré boli použité práve na dosiahnutie jedného z hlavných cieľov hospodárskej politiky, a to je zamestnanosť.

V úvodnej kapitole bakalárska práca obsahuje teoretické definície hospodárskej politiky ako celku, ciele, nositeľov a nástroje hospodárskej politiky, taktiež aj zamestnanosť. V tejto kapitole sú definované aj najčastejšie využívané opatrenia Vlády Slovenskej republiky v období rokov 2002 až 2012. Pozornosť sme zamerali na najviac využívané opatrenia a zároveň, tie ktoré mali najväčší dopad na vývoj zamestnanosti v tomto období. Cieľ záverečnej práce je vymedzený v druhej kapitole záverečnej práce. V tretej časti je charakterizovaná metodika a metódy skúmania, ktoré boli pri realizácii záverečnej práce použité. Štvrtá kapitola, Výsledky práce, je zameraná na charakterizovanie praktickej aplikácie opatrení hospodárskej politiky Slovenska na podporu rastu zamestnanosti. Táto kapitola je rozdelená do viacerých podkapitol, v ktorých je porovnaný podiel zamestnanosti Slovenskej republiky v jednotlivých hospodárskych sektoroch, ktorými sú primárny, sekundárny a terciárny sektor. Zahŕňa aj opatrenia

¹ NEMCOVÁ, I. – ŽÁK, M. 1997. *Hospodárska politika*. Praha : Grada publ., 1997. s. 9-10

zamerané na zvýšenie zamestnanosti práve v danom sektore, ktoré mali vplyv na podiel zamestnanosti sektora na celkovej zamestnanosti v Slovenskej republike.

1. Súčasný stav riešenej problematiky doma i v zahraničí

Slovenská republika je samostatným štátom od 1. 1. 1993, odvtedy sama rozhoduje o smerovaní Slovenska v Európe a vo svete. Slovensko je parlamentnou demokraciou a od 1. mája 2004 je členom Európskej únie, od 21. decembra 2007 je členom Schengenského priestoru. Prvého januára 2009 sa stala členom Európskej menovej únie – Eurozóny a jej oficiálnou menou sa stalo euro, ktoré nahradilo Slovenskú korunu. Do roku 1989 Slovensko produkovalo najmä výrobky ťažkého strojárstva a zbrane pre spojencov Sovietskeho zväzu a pre krajiny RVHP. Dnes je krajina viac orientovaná na automobilový priemysel. V súčasnosti je na Slovensku vyrobených najviac áut na svete na jedného občana. Detroit Európy či tatranský tiger sú prívlastkami republiky vďaka výrobe automobilov. Štát v súčasnosti čelí veľkému problému, a to nízkej miere zamestnanosti.

1.1 Hospodárska politika

Hospodárska politika je charakterizovaná ako vedná disciplína, ktorá sa zaoberá činnosťou jednotlivca, spoločnosti a štátu. Hospodárska politika je vedou podstatne mladšou, akékoľvek úvahy o úlohe štátu v hospodárstve boli vždy súčasťou ekonomického myslenia. Zameriava sa na ekonomické správanie sa subjektov trhovej ekonomiky, snaží sa pochopiť a vysvetliť ekonomické dianie. Hospodárska politika predstavuje prepojenie ekonomickej teórie a hospodárskej praxe. Vlády všetkých štátov sveta využívajú zverené či inak získané právomoci a prostriedky k dosahovaniu určitých ekonomických cieľov. Tieto ciele môžu pôsobiť proti, ale aj v súlade s prirodzeným vývojom ekonomiky. Vlády reagovali a aj v súčasnosti reagujú na konkrétny stav hospodárstva daného štátu pričom využívajú poznatky ekonomickej teórie. Značnou mierou na koncipovaní hospodárskej politiky v štáte sa podieľa aj dosiahnutá ekonomická úroveň štátu, rozvoj hospodárstva, možnosť porovnávať úroveň hospodárstva danej krajiny so susednými štátmi, schopnosť rozpoznať pozitívne alternatívy rozvoja a ich prispôsobenia sa potrebám spoločnosti. Praktická hospodárska politika je tak výsledkom pôsobenia veľkého množstva

subjektov, ich možnosti sú na jednej strane nevyčerpatel'né, na druhej poučné a inšpiratívne.²

1.2 Ciele a nositelia hospodárskej politiky

Cieľ je práve ten faktor, ktorý dáva každému systému účel, zmysel a smer pohybu. Práve cieľ je istou normou určitého žiadaného stavu.

Slaný A. v knihe *Makroekonomická analýza a hospodárska politika* (2003) rozdeľuje ciele hospodárskej politiky na všeobecné ciele a tradičné ciele. Zo všeobecných cieľov, ktoré sú definované ako základné spoločenské hodnoty, nie je však možné priamo odvodiť záväzné ciele pre praktickú hospodársku politiku. Túto úlohu plnia tradičné ciele hospodárskej politiky.³ Hlavný tradičným cieľom hospodárskej politiky je vytvorenie podmienok pre stabilný a progresívny vývoj ekonomiky. Za štyri ďalšie základné ciele sú bežne uvádzané: vyvážený stabilný ekonomický rast, nízka a stabilná inflácia, vonkajšia rovnováha a nízka miera nezamestnanosti.⁴ Nízka miera nezamestnanosti, čiže vysoká miera zamestnanosti je cieľom hospodárskej politiky, ktorému sa budeme práve v tejto záverečnej práci venovať.

Rievajová E. v spolupráci s kolektívom v monografii *Trh práce a politika zamestnanosti* (2012) opisuje zamestnanosť ako hlavný indikátor hospodárskej politiky. Definuje trh práce, zamestnanosť a zároveň popisuje zamestnanosť v jednotlivých fázach hospodárskeho cyklu. Šiesta kapitola s názvom Globálny trh a kríza svetovej ekonomiky je venovaná trhu práce Slovenskej republiky od roku 2008 – 2012. Autorka opisuje príčiny a dopady hospodárskej krízy na vývoj zamestnanosti v slovenskej ekonomike. Dôvodom poklesu zamestnanosti po roku 2008 nie je len hospodárska kríza ale aj zásadné zmeny v oblasti globálneho trhu práce, ktoré prebiehali posledných 12-15 rokov.⁵

Ďalším autorom, ktorý sa venuje v knihe *Trh práce a sociálne dôsledky ekonomickej reformy v Slovenskej republike* (1994) práve zamestnanosti je Mihalik J.

² NEMCOVÁ, I. – ŽÁK, M. 1997. *Hospodárska politika*. Praha: Grada publ., 1997. s. 9. a VINCÚR, P. a kol. 2007: *Teória a prax hospodárskej politiky*. Bratislava: Sprint, 2007. s. 12 .

³ SLANÝ, A. 2003. *Makroekonomická analýza a hospodárska politika*. 1 vyd. Praha: C.H.Beck, 2003. s. 90

⁴ ŽÁK, M. 2006. *Hospodárska politika*. [online]. Praha: VŠEM, 2006. s. 16. [citované 2013.02.21]. Dostupné na internete: <http://www.vsem.cz/data/data/sis-ukazky-kapitol/uc_hp_kapitola.pdf>

⁵ RIEVAJOVÁ, E. 2012. *Trh práce a politika zamestnanosti*. Bratislava: Ekonóm, 2012. s. 152-157

s kolektívom autorov. Autori definujú ako sa miera zamestnanosti vypočíta a kto ovplyvňuje mieru zamestnanosti.

Zamestnanosť ako cieľ je spájaná v ekonomickej teórii najmä s plnou zamestnanosťou, ktorá bola ekonómami definovaná ako určitá úroveň zamestnanosti, ktorou je zároveň podmienené dosiahnutie minimálnej či dokonca nulovej nedobrovoľnej nezamestnanosti. Miera zamestnanosti na Slovensku sa vypočíta ako podiel počtu pracujúcich a počtu obyvateľov vo veku 15 – 64 rokov, pričom tento podiel je následne vyjadrený percentuálne.

K dosiahnutiu týchto čiastkových cieľov sú nevyhnutné isté nástroje hospodárskej politiky, takzvané opatrenia hospodárskej politiky. Na formovanie cieľov a nástrojov ako aj na realizáciu hospodárskej politiky sú potrební nositelia hospodárskej politiky. Ako nositelia hospodárskej politiky sa zúčastňujú na tom štátne orgány, inštitúcie, nadnárodné inštitúcie a záujmové skupiny. Nositeľov môžeme deliť podľa ich podielu na hospodársko-politickom rozhodovaní. Sú to dve skupiny: Nositelia hospodársko-politického rozhodovania (decízna sféra), sú to tí, ktorým je právomoc na rozhodovanie daná zo zákona. Medzi hlavných nositeľov tejto skupiny patrí vláda, parlament a centrálna banka. Oni sú tvorcami hospodárskej politiky. Druhou skupinou sú nositelia hospodársko-politického vplyvu (vplyvová sféra), sú to inštitúcie a osoby, ktoré majú možnosť ovplyvňovať hospodársko-politické rozhodovanie, ale nemajú rozhodovacie a výkonné právomoci. Sú to veľké podniky, politické strany, odbory a podobne.⁶

Podrobnejšie sa o delení nositeľov hospodárskej politiky môžeme dozvedieť v knihe *Hospodárska politika* (1997), ktorú napísali českí autori Němcová I. a Žák M. a zároveň aj v publikácii *Hospodárska politika* (2003), ktorej autormi sú Kliková Ch. a Kotlán I., ktorí taktiež opisujú ciele, nositeľov a opatrenia hospodárskej politiky.

⁶ VINCÚR, P. a kol. 2007: *Teória a prax hospodárskej politiky*. Bratislava: Sprint, 2007. 28-40 s. a ŽÁK, M. 2006. *Hospodárska politika*. [online]. Praha: VŠEM, 2006. s. 16. [citované 2013.02.22]. Dostupné na internete: <http://www.vsem.cz/data/data/sis-ukazky-kapitol/uc_hp_kapitola.pdf> a ŽÁK, M. 2002. *Velká ekonomická encyklopedie*. Praha: Linde Praha, 2002. 604 s.

1.3 Opatrenia hospodárskej politiky ako teoretické východiská

Za nástroje hospodárskej politiky budeme považovať prostriedky, ktoré majú nositelia hospodárskej politiky (v tomto prípade štát) pod svojou kontrolou, a ktoré používajú k zmene a dosiahnutiu vytýčených cieľov. Pre naplnenie týchto cieľov má štát k dispozícii rad nástrojov monetárnej politiky, fiškálnej politiky, dôchodkovej politiky či zahraničnoobchodnej politiky.⁷

V knihe *Makroekonomická analýza a hospodárska politika* (2003) autor Slaný A. napísal, že koľko a aké nástroje budú použité v konkrétnej situácii bude závisieť od činiteľov, predovšetkým na vytýčených cieľoch nositeľov, na rozsahu odchýlky od predpokladaného stavu, na predpokladanej reakcii a postojoch ekonomických subjektov.⁸ Z toho vyplýva, že existuje veľmi široká škála nástrojov hospodárskej politiky: od obecných predpisov napr. z oblasti pracovného práva až po reguláciu miezd v určitom odvetví. Od stanovenia diskontnej sadzby v menovej politike až po fungovanie bankového dohľadu a nútenou správou bankových domov, ktoré sa dostali do ťažkostí. Od poskytovania ekonomických informácií potenciálnym zahraničným investorom až po subvencie domácich exportérov a pod.⁹ V konečnom dôsledku je register nástrojov širší ako počet cieľov.

K najzákladnejším kritériám patrí aj skutočnosť, ako taký nástroj pôsobí na vývin vzťahov medzi zúčastnenými trhu – na ekonomiku. Z tohto hľadiska poznáme nástroje hospodárskej politiky nástroje systémovej povahy a nástroje bežnej hospodárskej politiky.

Systémové nástroje nie je možné kvantifikovať. Nástrojmi chápeme pravidlá správania pre nositeľov rozhodovania (ekonomické subjekty), ktoré menia systémové prvky, hlavné prvky ekonomického systému, spôsob koordinácie ekonomických aktivít a motivácií jednania ekonomických subjektov.¹⁰ Ide o nástroje, ktoré nemajú spravidla časovo obmedzenú platnosť. Príkladom môžu byť zákony upravujúce práva vlastníctva,

⁷ FERENDÁKOVÁ, A. 2011. *Hospodárska politika a jej využitie v čase finančnej krízy*. [online]. s. 2. [citované 2013. 02. 20]. Dostupné na internete: <<http://www.sjf.tuke.sk/kpam/TaIPvPP/2011/index.files/clanky/Andrea%20Frendakova%20Hospodarska.pdf>>

⁸ SLANÝ, A. 2003. *Makroekonomická analýza a hospodárska politika*. 1 vyd. Praha: C.H.Beck, 2003. 99 s. ISBN 80-7179-738-3

⁹ NEMCOVÁ, I. – ŽÁK, M. 1997. *Hospodárska politika*. Praha: Grada publ., 1997. 91s.

¹⁰ ŽÁK, M. 2006. *Hospodárska politika*. [online]. Praha: VŠEM, 2006. s. 10. [citované 2013.02.21]. Dostupné na internete: <http://www.vsem.cz/data/data/sis-ukazky-kapitol/uc_hp_kapitola.pdf>

zákony o konkurencii, zákony o emisií peňazí. To nevylučuje možnosť, že tieto zákony nebudú v budúcnosti doplňované a modifikované. Sú však aj zákony, ktoré nemajú trvácu, ale časovo obmedzenú platnosť (účelové zákony). Kým nesplnia tieto zákony svoj zámer v stanovenej lehote, je ich platnosť predĺžená.

Nástroje bežnej hospodárskej politiky (nástroje politiky procesu), pôsobia aj na chovanie ekonomických subjektov, ale hlavné rysy hospodárskeho systému zostávajú zachované a spôsob koordinácie hospodárskych aktivít sa nemení. K týmto nástrojom patria napríklad zmena úrokovej sadzby ovplyvňujúca sklon k úsporám a k investíciám, alebo zmena daňového zaťaženia, ovplyvňujúca pracovnú motiváciu jednotlivcov. V čom spočíva dôležitosť rozlišovania týchto dvoch druhov hospodárskych nástrojov? Nástroje bežnej hospodárskej politiky, ktoré majú presný kvantifikovaný výraz (napr. výška cla, výška zdanenia, výška úrokovej sadzby a pod.), môžeme relatívne presne odhadnúť následok vykonaných zmien a zostaviť prípadne krátkodobú predpoveď hospodársko-politického vývoja, predvídať dopady vykonaných zmien a kvantitatívne ich vyčíslieť. Organizácia OECD, združujúca vyspelé trhové ekonomiky, publikuje prognózy hospodárskej politiky 2-krát ročne s výhľadom na budúcich 18 mesiacov.¹¹

Aká kombinácia nástrojov zabezpečí realizáciu celého súboru vytýčených cieľov? Len vďaka dostatočným znalostiam o účinných nástrojoch môže byť otázka zodpovedaná, ktoré nástroje a v akej forme je dôležité spojiť, aby boli ciele dosiahnuté. Podmienkou pri výbere nástrojov k dosiahnutiu určitého cieľa sú požiadavky ich systémovej konformity. Čo to znamená? Je potrebné, aby v každom systéme boli používané len také nástroje, ktoré sú v súlade s týmto systémom, ktoré tomuto systému zodpovedajú, a ktoré ho v žiadnom prípade nenarušujú. Príkladom môže byť aj to, že v trhovom systéme by nemal byť používaný systém centrálne riadených cien, naopak v systéme centrálne riadenej ekonomiky by nemala byť používaná voľná tvorba cien.¹²

Z toho vyplýva, že medzi hlavné hospodársko-politické rozhodnutia neodmysliteľne patrí aj výber vhodných nástrojov hospodárskej politiky na dosiahnutie vytýčených cieľov, toto rozhodnutie nie je jednoduché. Pri výbere nástroja je potrebné si

¹¹ SLANÝ, A. 2003. *Makroekonomická analýza a hospodárska politika*. 1 vyd. Praha: C.H.Beck, 2003. s. 90-100 a KLIKOVÁ, CH. – KOTLÁN, I. 2003. *Hospodárska politika*. 1 vyd. Ostrava: SOKRATES, 2003. s. 19- 22

¹² tamtiež

uvedomiť vzájomný vzťah medzi nástrojom a cieľom, je nevyhnutné pre správny výber ovládať ekonomickú teóriu a zároveň fakty a výsledky používaných nástrojov.

1.3.1 Opatrenia rozpočtovej politiky na zvýšenie zamestnanosti v krajine

Ako sme už v tejto kapitole spomínali, medzi nástroje hospodárskej politiky na dosiahnutie jedného z cieľov hospodárskej politiky a to vysokej miery zamestnanosti zaraďujeme aj nástroje rozpočtovej politiky. Práve tieto nástroje boli aj sú v Slovenskej republike najviac využívané.

Kolektív autorov pod vedením profesora Vincúra P., objasnili opatrenia, ciele, nositeľov hospodárskej politiky, rozpočtovej politiky (často stotožňovanou s fiškálnou politikou), politiky zamestnanosti a mnohých ďalších v knihe *Teória a prax hospodárskej politiky* (2007). V podkapitole rozpočtovej politiky zdôraznil, že štát sa snaží aj prostredníctvom rozpočtovej politiky ovplyvňovať úroveň zamestnanosti, produkciu, ceny a príjmy obyvateľov. Cieľom expanzívnej rozpočtovej politiky je zvyšovanie hospodárskeho rastu a znižovanie nezamestnanosti. V oblasti zamestnanosti štátna politika smeruje k vytváraniu nových pracovných miest, pracovných príležitostí prostredníctvom podpory rozvoja súkromného podnikania. Reštriktívna rozpočtová politika, ktorá predstavuje zvyšovanie daní a znižovanie vládnych výdavkov vedie boj proti inflácii. Rozpočtová politika je účinná len v krátkodobom horizonte, prejavuje sa len v cene, nedokáže vždy ovplyvniť hospodársky rast a zamestnanosť. Nezamestnanosť sa v rozpočtovej politike prejavuje v nárokoch na štátny rozpočet na podpory v nezamestnanosti. V tejto knihe charakterizoval rozpočtovú politiku ako „súhrn alebo sústavu cieľov, ako aj súhrn nástrojov a opatrení na ich dosiahnutie, ktoré štát presadzuje vo finančných vzťahoch prostredníctvom štátneho rozpočtu v národnom hospodárstve.“¹³

Lipták J. v knihe *Verejné financie* (1999) podáva obraz o priebehu vývoja rozpočtovej sústavy SR už od obdobia prvej ČSR. Dielo charakterizuje základné pojmy rozpočtovej sústavy, ako napríklad rozpočet, rozpočtové peňažné vzťahy a sústava rozpočtovo – finančných orgánov.

¹³ VINCÚR, P. a kol. 2007: *Teória a prax hospodárskej politiky*. vyd. 3. Bratislava: Sprint, 2007. s. 149-155

Od vstupu štátu do Európskej únie je tok finančných prostriedkov rozpočtu členského štátu prepojený so spoločným rozpočtom EÚ. Poznanie problematiky a týchto vzájomných vzťahov obohatili svojou prácou aj M. Labaj a S. Oleárová, v roku 2012 v odbornom časopise Biatec *Krátkodobý vplyv rozpočtových vzťahov s EÚ na slovenskú ekonomiku*.

Podstata, nástroje ako aj teoretické prístupy, vzájomné vzťahy rozpočtovej politiky a právna úprava rozpočtového hospodárenia je dostupné v publikácii *Rozpočtová teória, politika a prax* (2010), ktorej autorkou je Beličková K.

1.4 Teoretické vymedzenie opatrení hospodárskej politiky Slovenska v období rokov 2000-2012

Od roku 2000 až po súčasnosť rozdelila autorka príspevku *Dopad globálnej krízy na slovenský trh práce a možnosti jeho oživenia* (2011) Rievajová E. tri základné obdobia trhu práce v podmienkach SR z hľadiska jeho vývoja a formovania. Prvé obdobie, ktoré charakterizovala autorka príspevku bolo do roku 2001, v tomto období prebiehala transformácia hospodárstva, uskutočňovali sa ekonomické a sociálne reformy. V roku 2000 sa celková miera zamestnanosti ocitla na historickom minime v čase od osamostatnenia štátu. Autorka ako druhé základné obdobie trhu práce SR ohodnotila obdobie rokov 2002 – 2008, kedy boli prehĺbené príjmové nerovnosti v rámci štátu i jednotlivých vyšších územných celkov. Od štvrtého štvrťroku 2008 až do súčasnosti prebieha tretie krízové obdobie.¹⁴

Autori publikácie *Aktuálne problémy trhu práce v Slovenskej republike po vstupe do Európskej menovej únie* (2011) sú presvedčení, že publikácia prináša nielen analýzy vývoja (spred roka 2011), ale aj celú škálu návrhov na riešenie problémov slovenského trhu práce. Sú si vedomí, toho, že na zníženie dlhodobej miery nezamestnanosti sú potrebné ďalšie výskumy a zmeny prístupov hospodárskej politiky.

Medzi riešenia na zvýšenie miery zamestnanosti patrili aj daňové reformy, ktoré mali oslabiť demotivujúce účinky daní na ochotu zamestnať sa. Reformy v rokoch

¹⁴ RIEVAJOVÁ, E. 2011. *Dopad globálnej krízy na slovenský trh práce a možnosti jeho oživenia*. In *Nová ekonomika*. ISSN 1336-1732, 2011. roč. 4. č. 2-3. s. 21

2000-2012 boli zamerané na zníženie skreslenia, ktoré spôsobovali daňové úľavy a dvojité zdaňovanie. Zámerom daňovej reformy v roku 2004 bolo na Slovensku nastoliť moderný daňový systém. Tento systém mal motivovať ľudí, aby viac pracovali a podnikatelia viac investovali, čo malo byť indikátorom pre tvorbu nových pracovných miest. Táto daňová reforma predstavovala daňový systém postavený na rovnej dani (19 %). Od 1. januára 2013 právnické osoby odvádzajú 23 % zo základu dane a fyzické osoby 19 % alebo 25 % (v závislosti od výšky základu dane).

Medzi daňové opatrenia na zvýšenie zamestnanosti v krajine bol zavedený daňový bonus. Daňový bonus je určitá suma, ktorú si môže uplatniť daňovník, ktorý v zdaňovacom období mal zdaniteľné príjmy podľa § 5 alebo § 6 zákona o dani z príjmov minimálne vo výške 6-násobku minimálnej mzdy ročne a zároveň vykáže základ dane. Daňový bonus môže byť uplatnený ročne na každé vyživované dieťa žijúce v domácnosti s daňovníkom.¹⁵

Medzi rozpočtové opatrenia hospodárskej politiky nepatria len dane z príjmov a daňový bonus, ale aj daňové stimuly, resp. daňové prázdniny. Daňové prázdniny sú nástroj hospodárskej politiky, ktorý je z hľadiska motivácie trhu daňových subjektov pozitívny, väčšinou fungujú ako lákadlo pre zahraničných investorov. Od 1. januára 2008 bol prijatý nový zákon o investičnej pomoci, ktorý zdefinoval nové pravidlá aj na daňové prázdniny. Podmienky daňových prázdnin boli prísnejšie ako pred prijatím zákona. Podmienkou bola aj nutnosť obstarat' najmenej 60 percent úplne nových strojov a zariadení, ďalšou podmienkou bolo aj preklenúť administratívnu náročnosť a zdĺhavý proces schvaľovania investičných stimulov, ktorý musí schváliť vláda SR a Európska komisia. Obdobie na čerpanie daňovej úľavy sa znížilo z desať na päť rokov. Podmienkou na schválenie daňovej úľavy bolo hlavne vytvorenie nových pracovných miest, ktoré spolu so zvýšením zamestnanosti boli cieľom tohto opatrenia hospodárskej politiky. Na vytvorenie nových pracovných miest boli poskytované aj príspevky.¹⁶

Väčšina príjemcov stimulov bola zahraničných, práve toto opatrenie hospodárskej politiky bolo zamerané na priamu podporu priamych zahraničných investícií. Ďalšie

¹⁵ *Zákon o dani z príjmov (účinný od 1.1.2013)*. [online]. Szik.sk. [citované 2013.03.24] Dostupné na internete: <<http://www.szk.sk/legislative/zakon-o-dani-z-prijmov/>>

¹⁶ *Hospodárska súťaž: Daňové prázdniny v súčasnej podobe Slovensko neobhájí*. [online]. E-trend.sk. [citované 2013.03.26] Dostupné na internete: <<http://www.etrend.sk/trend-archiv/rok-/cislo-Apr%C3%ADl/hospodarska-sutazdanove-prazdniny-v%C2%A0sucasnej-podobe-slovensko-neobhaji.html>> a *Nové pravidlá pre daňové prázdniny*. [online]. E-trend.sk. [citované 2013.03.26] Dostupné na internete: <<http://podnikanie.etrend.sk/podnikanie-firemne-financie/nove-pravidla-pre-danove-prazdniny.html>>

opatrenia v tejto oblasti sú založené na pravidlách (rules-based approaches), kde v podstate ide o diskriminačné opatrenia rozličnou formou zvýhodňujúce práve zahraničných investorov v porovnaní s ostatnými podnikateľskými subjektmi a finančné stimuly (rozličné formy dotácií, grantov, príspevkov na výskumno-vývojové aktivity, na tvorbu pracovných miest).¹⁷

Dôležitou súčasťou každej ekonomiky sú aj malé a stredné podniky. MSP flexibilnejšie, sú schopné sa skôr prispôbovať novým podmienkam ako veľké podniky. Na Slovensku rozlišujeme podporu MSP na priamu a nepriamu. Priama podpora MSP má dve formy nenávratnú a návratnú. Nenávratná forma podpory MSP je štandardný grand v podobe nenávratného finančného príspevku na základe zverejnenej výzvy, je realizovaná podľa podmienok schémy štátnej pomoci. Iniciatívna Jeremie je návratnou formou podpory. Európsky investičný fond je realizátorom a garantom tohto nástroja, on vyberá manažéra fondov, ktorý investuje do inovatívnych začínajúcich podnikov a mladých MSP s vysokým potenciálom rastu. Opatrenia zamerané na spoluprácu MSP s akademickými organizáciami, pričom dochádza k transferu poznatkov do praxe. Tieto opatrenia sú nepriamou podporou MSP.¹⁸

Na udržanie nie pracovných miest, ale na podporu udržiavania pracovných návykov dlhodobo nezamestnaného občana, ktorý je poberateľom dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi bol schválený „príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec, alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj podľa § 52 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.“¹⁹

¹⁷ ŠESTÁKOVÁ, M. 2008. *Konkurencia medzi štátmi v oblasti získavania a udržiavania zahraničných investícií*. [online]. ekonom.sav.sk. s. 7 [Citované 2013.03.15]. Dostupné na internete: <<http://www.ekonom.sav.sk/uploads/journals/WP11.pdf>>

¹⁸ KONDRÍKOVÁ, E. 2012. *Podpora malého a stredného podnikania*. [online]. Skts.sk. [Citované 2013.03.18]. Dostupné na internete: <<http://www.skts.sk/?action=article&category=10&saction=showArticle&id=100>> a *Informácia o činnosti Akčného tímu na riešenie nezamestnanosti mladých a na podporu malých a stredných podnikov v Slovenskej republike*. [online]. Rokovania.sk. [Citované 2013.03.15]. Dostupné na internete: <http://www.rokovania.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Mater-Dokum->142547?prefixFile=m_>>

¹⁹ *Príspevok na aktivačnú činnosť*. [online]. Upsvar.sk. [Citované 2013.15.03]. Dostupné na internete: <http://www.upsvar.sk/sluzby-zamestnanosti/nastroje-aktivnych-opatreni-trhu-prace/aktivacna-cinnost/52-prispevok-na-aktivacnu-cinnost-formou-mensich-obecných-sluzieb-pre-obec-alebo-formou-mensich-sluzieb-pre-samospravny-kraj.html?page_id=13087> a *Pracovné znenie úplného znenia zákona č. 5/2004 Z. z.* [online]. Upsvar.sk. [Citované 2013.15.03]. Dostupné na internete: <http://www.upsvar.sk/buxus/docs/Zakon_o_sluzbach_zamestnanosti.pdf>

Ďalším opatrením hospodárskej politiky na zvýšenie zamestnanosti v Slovenskej republike je aj podpora samostatne zárobkovo činných osôb. Jedným z opatrení je aj štartovný úver, ktorý môže začínajúci živnostník využiť vo výške 4000 € pričom musí splniť určité podmienky. V prvom roku podnikania neplatí odvody do sociálnej poisťovne a v nasledujúcich rokoch iba, keď jeho vymeriavací základ presiahne výšku dvanásť násobku minimálneho vymeriavacieho základu za predošle dva roky.

Príspevok na vykonávanie absolventskej praxe podľa § 51 je zameraný na získanie odborných zručností a praktických skúseností u zamestnávateľa. Absolventovi školy je vyplácaný príspevok vo výške 65 % sumy životného minima.²⁰ Je podporou vo forme vzdelávania a prípravy pre trh práce uchádzača o zamestnanie, ktorá je vyplácaná maximálne vo výške 6 000 €.²¹

Jedným z osobitých opatrení hospodárskej politiky na zvýšenie zamestnanosti po treťom kvartáli roku 2008, kedy hospodársku a finančnú krízu začali pociťovať aj európske štáty bolo aj šrotovné. Prvá vlna bola v období od 9. marca do 25. marca 2009, druhá vlna sa začala 6. apríla, ktorá trvala deväť dní. Toto opatrenie bolo zamerané na automobilový priemysel.

Aké ťažké rozhodnutia, ktoré ležia na pleciach vlády v čase krízy, čo je potrebné podstúpiť, aby krajina dospela k opätovnému hospodárskemu rastu, aké opatrenia sa odporúčajú uplatniť v čase hospodárskej recesie prezentovala Ferendáková A. na 14. medzinárodnej vedeckej konferencii s názvom *Hospodárska politika a jej využitie v čase finančnej krízy* (2011).

Editorom projektu NESO pod záštitou Inštitútu pre ekonomické a sociálne reformy bol D. Zachar. V roku 2009 v tomto projekte s názvom *Ekonomické a sociálne opatrenia na Slovensku 2008* zhodnotil opatrenia voči hospodárskej kríze, ktoré boli na Slovensku podstúpené. Cieľom tohto projektu bolo priblížiť občanom názory 80 odborníkov, z ktorých 68 % odborníkov bolo toho názoru, že opatrenia v roku 2008 výrazne škodili prosperite. Väčšina sa zhodla, že jedným pozitívnym opatrením bolo prijatie eura.

²⁰ Príspevok na vykonávanie absolventskej praxe - § 51. [online]. Upsvar.sk. [citované 2013.03.24]. Dostupné na internete: <http://www.upsvar.sk/sluzby-zamestnanosti/nastroje-aktivnych-opatreni-trhu-prace/prispevky-pre-obcana/51-prispevok-na-vykonavanie-absolventskej-praxe.html?page_id=12940>

²¹ Vzdelávanie a príprava pre trh práce uchádzača o zamestnanie - § 46. [online]. Upsvar.sk. [citované 2013.03.24]. Dostupné na internete: <http://www.upsvar.sk/sluzby-zamestnanosti/nastroje-aktivnych-opatreni-trhu-prace/vzdelavanie-a-priprava-pre-trh-prace/vzdelavanie-a-priprava-pre-trh-prace-uchadzaca-o-zamestnanie-46.html?page_id=291685>

V sledovanom období medzi opatrenia hospodárskej politiky Slovenskej republiky zamerané na zvýšenie zamestnanosti v krajine patrilo ešte mnoho ďalších. V tejto záverečnej práci sme venovali pozornosť najviac využívaným opatreniam. Je potrebné podotknúť, že zoznam literatúry uvedený v tejto časti záverečnej práce nie je ani zďaleka podrobný. Existuje bohaté množstvo publikácií nielen k teoretickým východiskám hospodárskej politiky, ale aj praktickej aplikácii opatrení Slovenskej republiky. Pri selektovaní literatúry sme sa hlavne zamerali na monografie v tlačenej a elektronickej podobe, pričom sme rešpektovali pravidlá pre správne uvádzanie zdrojov a citácií.

2. Cieľ práce

Hlavným cieľom záverečnej bakalárskej práce je charakterizovať vývoj zamestnanosti v Slovenskej republike, ktorý bol ovplyvnený opatreniami hospodárskej politiky Slovenska. Cieľom práce je predovšetkým upozorniť na vývoj zamestnanosti od roku 2000 až po rok 2012.

Čiastkovým cieľom je ohodnotiť vývoj zamestnanosti v troch sektoroch, a to primárnom, sekundárnom a terciárnom. Pričom dôraz je kladený na počet zamestnaných v danom sektore v Slovenskej republike, a na následné zhodnotenie, ktorý sektor má najväčší podiel na raste zamestnanosti.

Teoretická definícia hospodárskej politiky je obsahom prvej kapitoly, v ktorej sú definované aj ciele a nástroje hospodárskej politiky. V rámci výberu záverečnej práce, sú opatrenia hospodárskej politiky zamerané na jeden cieľ – zamestnanosť. Opatrenia hospodárskej politiky Slovenska v období rokov 2000-2012 sú definované v poslednej časti tejto kapitoly, ich aplikácia na zamestnanosť je obsiahnutá vo štvrtej kapitole záverečnej práce.

Vývoj zamestnanosti v Slovenskej republike bol ovplyvnený nielen opatreniami hospodárskej politiky, ale veľký vplyv mal aj hospodársky zvrät. V treťom kvartáli roku 2008 sa z amerického kontinentu rozšírila hospodárska kríza aj do Európy. V tomto období vzhľadom na otvorenosť slovenskej ekonomiky výrazne poklesla dynamika vývoja reálneho HDP a malo to dopad aj na vývoj slovenskej zamestnanosti. Vzhľadom na túto udalosť sme venovali dostatočnú pozornosť opatreniam hospodárskej politiky v tomto období. Na základe toho, že hospodárska kríza pretrváva dodnes poukázali sme na opatrenia hospodárskej politiky, ktoré mali pozitívny vplyv na vývoj slovenskej zamestnanosti.

Záverečná bakalárska práca teda ponúka určitý pohľad na úspešnosť opatrení hospodárskej politiky, ktoré boli podniknuté v rôznych hospodárskych situáciách a poukázať na najúspešnejší sektor z hľadiska zamestnanosti. Diskusia a záver sú kapitoly práce, ktoré obsahujú aj vyhladky do budúcnosti a odporúčania na opatrenia hospodárskej politiky, ktoré by mali byť podniknuté.

3. Metodika práce a metódy skúmania

V tejto kapitole záverečnej bakalárskej práce sú opísané metódy skúmania, ktoré sú použité pri písaní práce. Charakterizujeme spôsoby, ktorými sme dosiahli vytýčený cieľ. Hlavnou súčasťou metodiky spracovania záverečnej práce bol výber témy, ktorý podliehal nielen subjektívnemu vnímaniu zvolenej témy, ale aj jej aktuálnosti. V dôsledku súčasného problému – nízkej miery zamestnanosti, ktorý je problémom nielen pre Slovenskú republiku, ale aj mnohé ďalšie štáty Európskej únie, sa stala voľba témy jednoznačnou. V úvodnej fáze spracovávania témy bolo nevyhnutné štúdium odbornej literatúry a roztriedenie podkladových materiálov. Nepoužili sme len literatúru slovenských autorov, ktorí sa zaoberali hospodárskou politikou, konkrétnymi opatreniami hospodárskej politiky a zamestnanosti ako cieľu, ale použili sme aj publikácie zahraničných ekonómov. Medzi zdroje informácií patria aj elektronické zdroje, číselné údaje sme získali hlavne zo Štatistického úradu Slovenskej republiky. Vývoj zamestnanosti je objektom skúmania, pričom je ovplyvnený opatreniami Slovenskej republiky.

Na získanie údajov a faktov zo skúmanej oblasti sme použili metódu pozorovania, ktorá je jednou zo základných metód empirického výskumu. Metóda abstrakcie je aplikovaná v prvej a štvrtej kapitole záverečnej práce. Prostredníctvom metódy abstrakcie sú vymedzené základné a podstatné vlastnosti skúmaného vývoja zamestnanosti.

V záverečnej bakalárskej práci sme použili aj induktívno-deduktívnu metódu, ktorá je základnou metódou poznávania. Táto metóda využíva pri pozorovaní istej skutočnosti metódy indukcie a dedukcie. Dedukcia predstavuje postupný prechod od všeobecných zákonov a pravidiel smerom k individuálnym javom a vzťahom. Indukcia je opakom dedukcie, má charakter hypotetických tvrdení.

Využili sme tiež metódu analýzy, ktorá je zaradená do všeobecných teoretických metód, a to hlavne vo štvrtej časti, kde sme charakterizovali vývoj zamestnanosti v podmienkach Slovenskej republiky od roku 2000-2012.

Medzi čiastkové metódy, ktoré sme v záverečnej práci využili zaradujeme vyhľadávanie, evidovanie, štúdium a komparácia údajov. Do tabuliek a grafov sme formalizovali výsledky pozorovania.

4. Výsledky práce

Zamestnanosť predstavuje v histórii i v súčasnosti jeden z najsledovanejších a najdiskutovanejších javov trhového hospodárstva. Politika zamestnanosti znamená činnosť smerujúcu k dosiahnutiu rovnováhy medzi ponukou a dopytom po pracovných silách, k produktívnemu využitiu zdrojov pracovných síl, a k zabezpečeniu práva občanov na zamestnanie. Na Slovensku je politika zamestnanosti realizovaná prostredníctvom Zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti.²² Na vývoj zamestnanosti vplýva mnoho faktorov. V tejto záverečnej práci sme sa zamerali na opatrenia hospodárskej politiky, ktoré majú vplyv na zamestnanosť v Slovenskej republike.

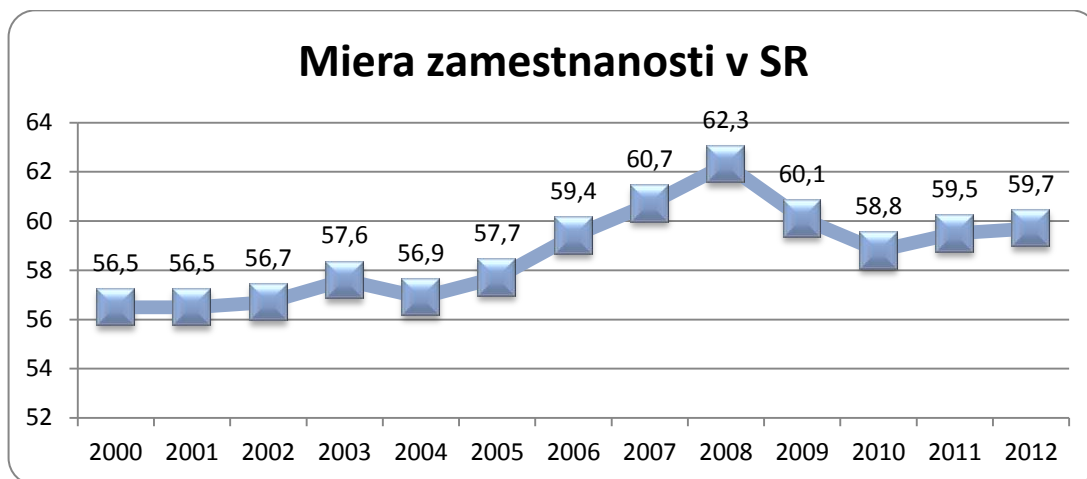
4.1 Vývoj zamestnanosti v SR

Sledovaný vývoj zamestnanosti v SR, ktorý bol ovplyvnený opatreniami hospodárskej politiky bol rozdelený na dve obdobia, fázy rastu, resp. poklesu zamestnanosti. Prvou fázou v sledovanom období je obdobie rokov 2000-2008 a druhou je od roku 2009 po rok 2012. Toto rozdelenie bolo ovplyvnené veľkým hospodárskym zvratom, ktorý nastal vo svete. Príčina vzniku lokálnej hypotekárnej krízy v USA je všeobecne známa, na ňu nadväzovala finančná kríza, ktorá sa časom transformovala na hospodársku krízu s globálnym rozmerom, jej dôsledky pociťujeme ešte päť rokov od jej vzniku. Na sklonku tretieho kvartálu roku 2008 sa oficiálne začal používať termín kríza. Známi ekonómovia boli ochotní tento fakt pripustiť až pri krachu obrovských amerických investičných bánk, následne sa tento trend začal presúvať do celého sveta. Za najväčšie príčiny vzniku hypotekárnej krízy sú považované úpravy v dôležitých zákonoch, akými napr. boli Community Reinvestment Act a Glass – Seagall Act za Clintonovej administratívy, ktoré boli podmienené sledovaním krátkodobých cieľov, splnením amerického sna a populizmu. Táto kríza neostala len na americkom kontinente, postupne sa rozšírila do celého sveta. Európa začala pociťovať krízu v treťom kvartáli roku 2008.

²² Pracovné znenie úplného znenia zákona č. 5/2004 Z. z. [online]. Upsvar.sk. [Citované 2013.03.25]. Dostupné na internete: <http://www.upsvar.sk/buxus/docs/Zakon_o_sluzbach_zamestnanosti.pdf>

Nasledujúci graf opisuje vývoj miery zamestnanosti v Slovenskej republike od roku 2000 až po rok 2012.

Graf č. 1 Vývoj miery zamestnanosti v SR od roku 2000-2012

Poznámka: miera zamestnanosti je vyjadrená percentuálne, ide o mieru zamestnanosti v rozmedzí rokov 15-64

Prameň: Štatistický úrad SR

Ako môžeme na grafe č. 1 vidieť miera zamestnanosti bola najnižšia v prvom a druhom roku sledovania. V roku 2002 vzrástla len o 0,2 percentuálneho bodu. Následne v rokoch 2003 až 2008 rástla, pričom rok 2008 predstavoval najvyššiu mieru zamestnanosti za celé sledované obdobie. Vzrast miery zamestnanosti bol podmienený aj opatreniami hospodárskej politiky. Rok 2003 znamenal začiatok éry, kedy bola poskytovaná podpora pre podnikateľské subjekty na vytvorenie nového pracovného miesta, pričom boli poskytnuté aj úľavy na dani z príjmu. Musíme podotknúť, že v roku 2003 bola len jedna spoločnosť, na ktorú boli tieto opatrenia hospodárskej politiky upriamené (pozri str. 27, tabuľka č. 2). V tomto roku bola výška miery zamestnanosti rovnaká ako v roku 1999. V období 2000-2004 miera zamestnanosti klesala, čo bolo aj vplyvom výrazných reformných opatrení, ktoré zahŕňali aj transformáciu a privatizáciu štátnych podnikov, dopyt po práci sa výrazne znížil (oproti predošlým rokom, ktoré sme v grafe neuviedli).²³

Ekonomický vývoj Slovenska od polovice 90. rokov je charakteristický tým, že je potrebný veľmi silný ekonomický rast k tomu, aby sa dosiahol nejaký rast zamestnanosti. V rokoch 2007 a 2008 patrila SR ku krajinám EÚ a OECD s najrýchlejšie rastúcou

²³ KVETAN, V. *Ekonometrické modelovanie vzťahov na trhu práce*. [online]. s. 10 [citované 2013. 03. 28]. Dostupné na internete: <http://www.infostat.sk/cevavstat/modelovanie/prispevky/Kvetan_prispevok.pdf>

ekonomikou. Obdobie rokov 2004-2008 predstavoval postupný rast miery zamestnanosti, v SR bolo zaznamenané dokonca výrazné dobiehanie miery zamestnanosti priemeru EÚ. Miera zamestnanosti EÚ 27 bola v roku 2004 na úrovni 62,8 %, 2006 – 64,5 % a v roku 2008 - 65,9 %. Rozdiely predstavovali v priemere len 15 percentuálnych bodov.²⁴

V prvej kapitole tejto záverečnej bakalárskej práce sme definovali reformy v dani z príjmu ako jedno z opatrení hospodárskej politiky Slovenska, ktoré bolo zamerané na podporu rastu zamestnanosti. Vývoj daňových sadzieb od roku 2000 do roku 2013 bol nasledovný:

Tabuľka 1: Sadzba dane z príjmov v Slovenskej republike

Obdobie	2000 – 2001	2002 – 2003	2004 – 2012	2013
Sadzba dane z príjmov právnických osôb	29 %	25 %	19 %	23 %
Sadzba dane z príjmov fyzických osôb	12 – 42 %	10 – 38 %	19 %	19 – 25 %

Prameň: Spracované podľa: PROKEŠOVÁ, N. 2005. Dopad daňovej reformy v Slovenskej republike na príjmy zamestnancov. [online]. Echo [citované 2013.04.01]. Dostupné na internete: <http://www.os-echo.cz/data/download/presentation_Naile_Prokokesova.pdf> a *Zákon o dani z príjmov (účinný od 1.1.2013)*. [online]. Slovenská živnostenská komora [citované 2013.04.01]. Dostupné na internete: <<http://www.szk.sk/legislativa/zakon-o-dani-z-prijmov/>>

Zmena v dani z príjmu od 1. januára 2013 nastala v zrušení rovnej dane. Pozitíva tejto reformy sú skôr smerované na zvýšenie ekonomického rastu krajiny. Zo strany zamestnanosti sú predpokladané následky reformy hodnotené skôr negatívne. Očakáva sa odliv investorov, ktorí práve poskytujú, a aj v budúcnosti by mohli poskytovať pracovné miesta. Negatívnym signálom je to aj pre už existujúce slovenské podniky. Predošlé opatrenia hospodárskej politiky Slovenska, ktoré boli zamerané na znižovanie daňových sadzieb vytvárali nové pracovné miesta, boli pozitívnym stimulom pre zvýšenie zamestnanosti na Slovensku.

Opatrenia, ako daňové prázdniny a príspevok na tvorbu pracovných miest boli efektívne, celkový plánovaný počet vytvorených miest za rok 2007 bol 6113 miest, čo malo výrazný vplyv na mieru zamestnanosti, ktorá v tom roku dosahovala 60,7 %.

²⁴MORVAY, K. 2012. *Štruktúrne špecifiká vývoja zamestnanosti a príjmov v SR a ich súvislosti s povahou ekonomického rastu*. Bratislava : Ekonomický ústav SAV, 2012. s. 11. Dostupné na internete: <http://ekonom.sav.sk/uploads/journals/217_wp43_morvay_karol_2012.pdf>

Nasledujúca tabuľka poskytuje prehľad podnikateľských subjektov, ktorým boli poskytnuté investičné stimuly. Tabuľka zahŕňa predovšetkým subjekty, v ktorých bol najväčší počet plánovaných voľných pracovných miest a zároveň, tie ktorým boli poskytnuté najvyššie stimuly.

Tabuľka č. 2: Zoznam podnikateľských subjektov, ktorým boli poskytnuté investičné stimuly

P. č.	Podnikateľský subjekt – prijímateľ	Rok uznesenia	Plánované vytvorené miesta	Príspevok na vytvorené miesta	Úľava na dani z príjmu
1.	PCA Slovakia, s.r.o.	2003	3500	8 132 510	13 044 214
2.	Kia Motors Slovakia s.r.o.	2004	2 391	6 965 744	0
3.	Leoni Autokabel Slovakia, spol s r.o.	2004	1 392	0	8 298 480
4.	Foxconn Slovakia, spol. s r.o.	2006	1 500	0	13 564 363
5.	Dell s.r.o.	2006	851	5 649 605	0
6.	Delta Electronics (Slovakia), s.r.o.	2006	800	0	6 284 306
7.	SAMSUNG Electronics Slovakia s.r.o.	2006	800	0	35 154 933
8.	Getrag FORD Transmissions Slovakia, s.r.o.	2006	787	0	13 500 000
9.	AU Optronics (Slovakia) s. r. o.	2007	1 300	0	7 330 000
10.	Samsung Electronics LCD Slovakia s.r.o	2007	1 200	5 000 000	18 725 000
11.	YURA ELTEC Corporation Slovakia, s.r.o.	2007	1 200	7 108 703	0
12.	ZF Levice, s.r.o.	2007	818	0	7 289 584
13.	T-Systems Slovakia s.r.o.	2008	900	8 630 419	3 345 947
14.	Volkswagen Slovakia, a.s.	2008	760	0	14 300 000
15.	ICU Medical Slovakia s.r.o.	2009	700	920 000	1 870 000
16.	Mondi SCP, a.s.	2012	udrž. 766	0	25 375 000
17.	SAMSUNG Electronics Slovakia s.r.o.	2012	udrž. 760	0	19 800 000

Poznámka: na prepočet kurzu SVK – EUR bol použitý konverzný kurz

Prameň: Spracované podľa: *Prehľad podnikateľských subjektov, ktorým bolo schválené poskytnutie regionálnej štátnej pomoci*. . [online]. MHSR [citované 26.3.2013]. Dostupné na internete: < <http://www.mhsr.sk/investicne-zmluvy/131775s>>

Vzhľadom na možný rozsah záverečnej práce sme neuviedli všetkých 128 podnikateľských subjektov, ktorým boli poskytnuté príspevky na vytvorené pracovného miesta a úľavy na dani z príjmov. Vybrali sme len tie, ktorých plánovaný počet novovytvorených miest bol od roku 2002 až do roku 2012 vyšší ako 700 pracovných miest. Posledné uvedené dva subjekty neposkytovali nové pracovné miesta, ale podmienkou poskytnutia stimulov bolo existujúce pracovné miesta udržať.

Ako sme už v tejto kapitole spomínali, výrazný vplyv na zamestnanosť mal hospodársky zvrat – svetová kríza. Na grafe č. 1 môžeme vidieť pokles miery zamestnanosti v SR v roku 2009. Oproti roku 2008 miera zamestnanosti klesla o 2,2 percentuálneho bodu, a v roku 2010 dokonca až o 3,5 percentuálneho bodu.

Na výpočet zamestnaných v národnom hospodárstve, čiže pri budovaní rovnice dopytu sa vychádza z poznatkov ekonomickej teórie. Klesanie dopytu po práci je ovplyvnené aj rastom nominálnej mzdy vyplácanej zamestnancom pri nezmenenej produktivite práce. Je to spôsobené rastom nákladov práce. Ak rastú náklady práce, ktoré sú spojené s rastom jej výkonnosti dochádza k zdražovaniu ľudských zdrojov. To je indikátorom na zníženie dopytu po práci, čo sa v praxi preukáže stagnáciou, prípadne poklesom zamestnanosti.²⁵ Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca po roku 2008 ročne vzrastá približne len o 20,49 €, pričom v predkrízovom období to bolo v priemere o 42,95 €. ²⁶ Opatrením hospodárskej politiky sú aj reformy v priamych daniach v daňových zákonoch, konkrétne daň z príjmu (pozri str. 26). Daň z príjmu je jednou zo zložiek, ktoré ovplyvňujú výšku nominálnej mzdy.

Môžeme konštatovať, že opatrenia hospodárskej politiky SR zamerané na podporu rastu zamestnanosti, mali vplyv na vývoj zamestnanosti v sledovanom období, pričom je potrebné brať do úvahy aj hospodársky stav vo svete. Vzhľadom na to, že Slovensko je otvorenou ekonomikou. „Proexportnú politiku Slovenskej republiky na roky 2007-2013“ schválila vláda SR uznesením č. 561 z 27. júna 2007. Impulzom na schválenie bol cieľ – vysoká zamestnanosť. Okrem exportu tovaru a prílivu zahraničných investícií do slovenskej ekonomiky, je kladený dôraz aj na rozvoj obchodu SR v oblasti služieb, na investovanie podnikateľov SR v zahraničí, a na intenzívnejšiu podporu exportu sféry

²⁵ KVETAN, V. *Ekonometrické modelovanie vzťahov na trhu práce*. [online]. s. 9 [citované 2013. 03. 28]. Dostupné na internete: <http://www.infostat.sk/cevavstat/modelovanie/prispevky/Kvetan_prispevok.pdf>

²⁶ Štatistický úrad Slovenskej republiky. [online]. Statistics.sk. [citované 2013.04.14]. Dostupné na internete: <<http://www.statistics.sk/pls/elisw/metainfo.explorer>>

malého a stredného podnikania. Prostredníctvom proexportnej politiky sa očakáva nárast HDP, ktorý mal mať pozitívny vplyv na nárast životnej úrovne obyvateľstva, zvýšenie miezd a zároveň na zamestnanosť.²⁷ Pozitívnym prvkom proexportnej ekonomiky je kladený dôraz na obchod so službami, pričom exportná politika má veľký význam v slovenskej ekonomike aj v sektore priemyslu.

V nasledujúcich podkapitolách sledujeme vývoj zamestnanosti v SR v troch sektoroch, a to primárnom, sekundárnom a terciárnom. Následne porovnáme podiel sektorov na miere zamestnanosti v SR.

4.2 Podiel primárneho sektora na vývoji zamestnanosti v SR

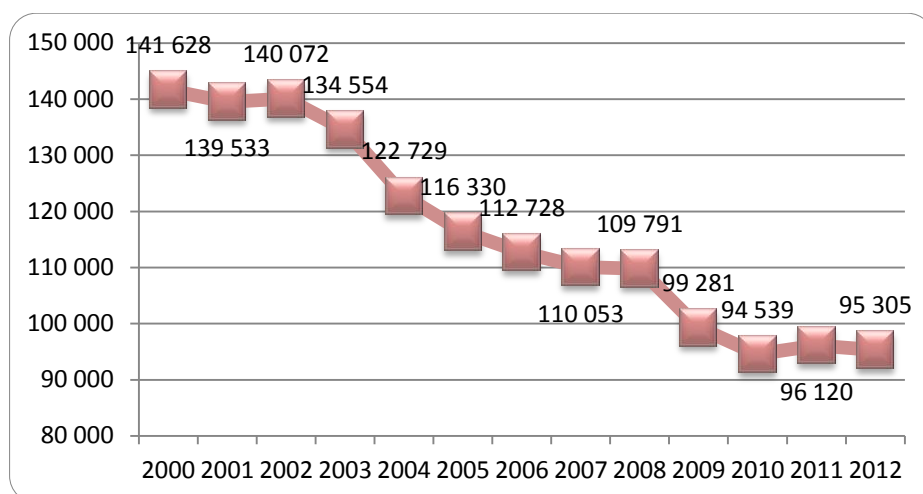
Štatistická odvetvová klasifikácia ekonomických činností (ďalej OKEČ) na Slovensku²⁸ rozdeľuje primárny sektor na poľnohospodárstvo, lesníctvo, rybolov. V tejto záverečnej práci budeme vychádzať zo štatistík s počtom zamestnaných za celý sektor.

Na grafe č. 2 môžeme vidieť počas celého sledovaného obdobia klesajúcu tendenciu počtu zamestnaných osôb v tomto sektore. V priemere počet zamestnaných v primárnom sektore klesne o 3 860 osôb. Úbytok zamestnaných bol podmienený mnohými determinantmi, prírodnými udalosťami, hospodárstvom vo svete, prechodom z agrárneho hospodárstva na priemyselné a istou mierou boli ovplyvnené aj hospodárskou politikou Slovenska a jej opatreniami na zvýšenie počtu zamestnaných.

²⁷ BURDA, Š. 2007. *Bazálne faktory exportnej výkonnosti slovenskej ekonomiky*. [online] Bratislava : Ekonomický ústav SAV, 20007. s. 8-13 Dostupné na internete: <http://www.prog.sav.sk/publ/2007/pm3_2007.pdf> a Proexportná politika Slovenskej republiky na roky 2007 - 2013. [online]. Eximbanka.sk [citované 2013.04.17]. Dostupné na internete: <http://www.eximbanka.sk/buxus/docs/Proexport_politika_vlady_2007_2013.pdf>

²⁸ *Revidovaná klasifikácia ekonomických činností SK NACE*. [online]. Statistics.sk. [citované 2013.04.18]. Dostupné na internete: <<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=15803>>

Graf č. 2 Počet zamestnaných osôb v primárnom sektore

Prameň: Štatistický úrad SR

Pokles v tomto sektore môžeme pripísať aj zvýšenej vzdelanostnej, odbornej úrovni obyvateľstva, ktorá ako na strane ponuky práce sa zameriava na iné sektory. Dôležitým faktorom, ktorý ovplyvnil zníženie počtu zamestnaných v tomto sektore je aj priemerná nominálna mzda v primárnom sektore, ktorá má pomaly vzrastajúcu tendenciu. U vekovej kategórie 50-54 ročných zamestnaných v tomto sektore je skôr zaznamenaný nárast. Čo môže byť spôsobené aj opatrením hospodárskej politiky v rámci stratégie zamestnanosti. Opatrenia sú zamerané na zvrátenie trendu predčasného starobného dôchodku. Podľa údajov Eurostatu v EÚ 27 sa zvýšila taktiež miera zamestnanosti ľudí už v spomínanom veku z 36,9 % v roku 2000 a na 46 % v roku 2009. Stratégia Európa 2020 uvádza spôsoby ako ukončiť klesajúcu tendenciu zamestnanosti na nasledujúce desaťročie, pričom kladie dôraz na podporu zdravého a aktívneho starnutia populácie s cieľom dosiahnuť vysokú zamestnanosť.²⁹

Vstupom SR do Európskej únie sa zmenili aj podmienky pre poskytovanie dotácií poľnohospodárskemu odvetviu. Pozitívom zmien pre dobre pripravené subjekty bola možnosť rozšírenia ekonomickej expanzie. Negatíva boli zaznamenané hlavne v poklese cien mnohých ťažiskových agrárnych výrobkov, ktorý bol spôsobený vstupom na otvorený trh. K negatívam môžeme priradiť aj nízke výrobné kvóty a zmena dotačného systému

²⁹ Rozhodnutie Európskeho parlamentu a rady o Európskom roku aktívneho starnutia. [online]. europarl.europa.eu. [citované 2013.04.19]. Dostupné na internete: <[http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2010\)0462_/com_com\(2010\)0462_sk.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2010)0462_/com_com(2010)0462_sk.pdf)>

z priebežného na vyplácanie podpôr až v závere roka. Tieto negatíva mali vplyv aj na zamestnanosť v primárnom sektore, zamestnanosť sa znižovala.³⁰

Jedným z opatrení na zvýšenie zamestnanosti v poľnohospodárskom odvetví je aj spolupráca Slovenskej poľnohospodárskej a potravinovej komory na základe Zákona č. 335/2007 Z. z. s obchodnými reťazcami. Cieľom spolupráce je zvýšiť kúpyschopnosť slovenských produktov a zvýšiť ich konkurencieschopnosť s dovážanými produktmi. Pri vysokom dopyte po slovenských produkovaných tovaroch sa bude zamestnanosť zvyšovať.

Medzi navrhované opatrenia zamerané na zníženie nezamestnanosti patrila aj „*Návrh opatrení na zmiernenie dopadov globálnej finančnej krízy a hospodárskej krízy na zamestnanosť na vidieku so zameraním na pôdohospodárstvo*“,³¹ bol predložený ako doplnok k návrhu uznesenia č. 100 (rok 2009). Cieľom predloženého návrhu bolo podnietiť vytváranie nových pracovných miest prostredníctvom investičných stimulov. Opatrenie bolo prvorado zamerané na vidiecke obyvateľstvo, ktoré po prepustení zo zamestnania nemá znova tú možnosť sa zamestnať vo svojom regióne. Najvyššia miera nezamestnanosti bola práve vykazovaná na vidieku. Od vstupu štátu do Európskej únie je tok finančných prostriedkov rozpočtu členského štátu prepojený so spoločným rozpočtom EÚ. Vidiecke oblasti majú najlepšie podmienky pre pôsobenie v poľnohospodárstve zároveň majú spravidla nedostatočne rozvinutú štruktúru ekonomiky v oblasti spracovateľského priemyslu a služieb.³²

V poľnohospodárskom odvetví v rokoch 2010 a 2011 poklesol počet pracovníkov približne o 14 tisíc, koncom roka 2012 štatistiky vykazovali približne 56 tisíc pracovníkov.

³⁰ ZENTKOVÁ, I. - GECIK, M. Tendencie v potravinárskom priemysle Slovenskej republiky po vstupe do Európskej únie. [online]. FEM, SPU v Nitre. s. 221 Dostupné na internete: <<http://bandlerova.weby.uniag.sk/files/rackova/PDF/Zentkova.pdf>>

³¹ *Rokovania vlády Slovenskej republiky*. [online]. Rokovania.sk. [citované 2013.04.29]. Dostupné na internete: <http://www.rokovania.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Mater-Dokum-71318?prefixFile=m_>

³² *Vízia a stratégia rozvoja Slovenskej spoločnosti*. [online]. Spp.sk. [citované 2013.04.30]. Dostupné na internete: <<http://www.sppk.sk/archiv/user/koncepcia-sr.pdf>>

4.3 Podiel sekundárneho sektora na vývoji zamestnanosti v SR

Sekundárny sektor sa rozvíjal na Slovensku už v minulých storočiach. V roku 1989 nastali politicko-ekonomické zmeny, začala sa transformácia centrálne riadenej ekonomiky hospodárstva na trhovú hospodárstvo. V priemysle došlo ku značnému zníženiu počtu pracovníkov. Opatrenia Slovenskej republiky na zvýšenie zamestnanosti boli zamerané na útlmové programy a významnú úlohu zohrával zahraničný kapitál.³³

V súčasnosti sú údaje o sekundárnom sektore podľa Štatistického úradu Slovenskej republiky rozdelené na priemysel a stavebníctvo. Do odvetvia priemyslu zaraďujeme ťažbu a dobývanie, priemyselná výroba, dodávku elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu, dodávku vody, čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odvodov.

Slovenská republika je otvorenou, proexportne zameranou ekonomikou. Všetky veľké zvraty, ktoré nastanú vo svete rýchlo pocíti aj naša ekonomika. Stavebníctvo skôr pôsobí proticyklicky, to znamená, že môže vyvažovať vplyv zo zahraničia. Druhou výhodou stavebníctva je, že vytvára multiplikačný efekt. Jedno pracovné miesto na stavbe vytvára 2 až 3 pracovné miesta v iných odvetviach, na druhej strane v prípade straty pracovného miesta v stavebníctve klesajú miesta v rovnakom pomere.

Medzi opatrenia hospodárskej politiky, ktoré boli zamerané na odvetvie stavebníctva boli investičné stimuly na vybudovanie nového podniku, na podporu vytvorenia nových pracovných miest, na výstavbu, pričom 80 % nákladov bolo hrazených zo štátneho rozpočtu atď.

V nasledujúcej tabuľke môžeme vidieť podniky zo stavebníckeho odvetvia, ktoré poskytovali v roku 2011 najvyšší počet pracovných miest. Práve týchto desať podnikov malo najväčší vplyv na zamestnanosť v roku 2011, pričom počet všetkých zamestnaných v odvetví bol 173 040.

³³ istá forma reštrukturalizácie odvetvovej priemyselnej štruktúry, dotýkajúca sa hlavne podnikov, ktoré boli neefektívne a mali energeticky náročnú výrobu

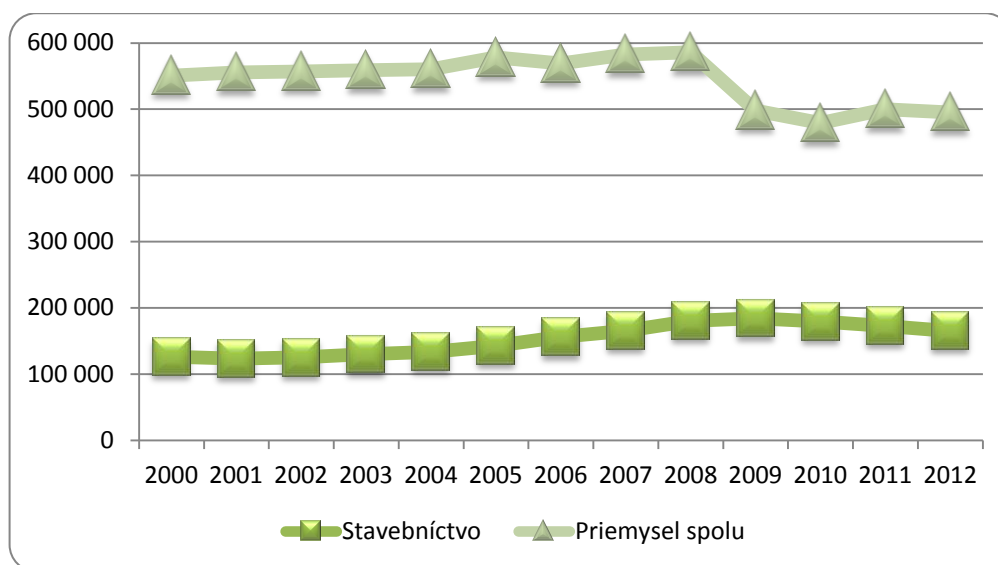
Tabuľka 3: Podnikateľské subjekty v stavebníctve zamestnávajúce v roku 2011 najvyšší počet pracovníkov

P. č.	Podnik	Počet zamestnancov
1.	TuCon, a. s., Žilina	322
2.	TSS GRADE, a. s., Trnava	325
3.	ViOn, a. s., Zlaté Moravce	439
4.	IN VEST, s. r. o., Šaľa	450
5.	STRABAG, s. r. o., Bratislava	581
6.	EUROVIA SK, a. s., Košice	612
7.	ZIPP BRATISLAVA, spol. s r. o., Bratislava	805
8.	Skanska SK, a. s., Bratislava	896
9.	VÁHOSTAV - SK, a. s., Žilina	995
10.	Doprastav, a. s., Bratislava	1 859

Prameň: Spracované podľa: Rebríček najúspešnejších firiem na slovenskom stavebnom trhu. [online]. Eurostav.sk. [citované 2013.04.30]. Dostupné na internete: <http://www.casopiseurostav.sk/documents/top_100_tabulky/top100_stavebnictvo_2011.pdf>

Vývoj počtu zamestnaných v období rokov 2000-2012 v stavebníctve môžeme vidieť v nasledujúcom grafe. Môžeme povedať, že vývoj mal lineárny charakter. Nenastali rapídne výkyvy počas celého obdobia. Najnižší počet zamestnaných v tomto odvetví bol v roku 2001. Najvyšší počet zamestnaných v stavebníctve bol v roku 2008, v nasledujúcich rokoch bol zaznamenaný pokles o 3 548 miest. Pričom musíme podotknúť, že v roku 2008 pôsobilo v stavebníctve 91 285 podnikov, z čoho bolo 82 489 samostatne zárobkovo činných osôb. Počet samostatne zárobkovo činných osôb v nasledujúcich dvoch rokoch rástol. Tento rast počtu pracovných miest môže byť spôsobený aj opatreniami hospodárskej politiky na podporu samostatne zárobkovo činných osôb, ktoré sme už v teoretickej práci definovali.

Graf č. 3 Počet zamestnaných osôb v sekundárnom sektore

Prameň: Štatistický úrad SR

Vývoj počtu zamestnaných v odvetví priemyslu je podobný vývoju stavebníctva. Na odvetví priemyslu sa výraznejšie prejavil negatívny vplyv hospodárskej krízy, ktorej priebeh sme už v tejto kapitole opísali.

Na udržanie a predovšetkým rast zamestnanosti v hospodárstve boli podniknuté kroky, ktoré mali priamy dosah aj na odvetvie priemyslu. Opatrenia rozpočtovej politiky ako boli daňové reformy, mnohé investičné stimuly, podpora pre technologické centrá a podporu pre priemyselné parky a ekonomické zóny a taktiež granty na vytvorenie nových pracovných miest.

Národná rada Slovenskej republiky sa uzniesla na *Zákone č. 193/2001 Z.z. o dotácii na zriadenie priemyselných parkov*. „Zákon upravuje podmienky poskytovania dotácie na zriadenie priemyselných parkov, ako aj pôsobnosť orgánov štátnej správy pri poskytovaní a kontrole použitia tejto dotácie.“³⁴

V roku 2006 stav otvorenosti slovenskej ekonomiky vyvolával potrebu zvyšovania jej vonkajšej konkurenčnej schopnosti. V roku 2006 dosiahlo HDP úroveň 175,5 % v jeho hodnotovom vyjadrení, avšak podiel vývozu na HDP bol vo výške 87,7 %, z čoho vyplýva, že naša produkcia je závislá od vonkajších zahraničných vzťahov. Z tohto môžeme

³⁴ *Zákone č. 193/2001 Z.z. o dotácii na zriadenie priemyselných parkov*. [online]. MHSR. [citované 2013.04.30]. Dostupné na internete: <<http://www.economy.gov.sk/index/index.php>>

vyvodiť záver, že významné miesto v hospodárskej stratégii prislúcha zahraničnoobchodnej politike orientovanej na podporu exportu.³⁵

V tabuľke č. 2 (pozri str. 27) môžeme vidieť, že tieto podpory boli zamerané aj na odvetvie priemyslu – do pozornosti môžeme dať podnikateľské subjekty ako Leoni Autokabel Slovakia s.r.o., AU Optronics (Slovakia) s. r. o., Kia Motors Slovakia s.r.o., Foxconn Slovakia, spol. s r.o., SAMSUNG Electronics Slovakia s.r.o. aj Volkswagen Slovakia, a.s. Týmto firmám boli poskytnuté príspevky na tvorbu nových pracovných miest a úľavy na dani z príjmov. Všetky tieto podniky sú zahraničné podnikateľské subjekty, čiže tieto opatrenia boli zamerané na príliv priamych zahraničných investícií.

Jedným z najväčších prijímateľov investičných stimulov bola spoločnosť Samsung Electronics Slovakia s. r. o., v období rokov 2002 – 2012. Spoločnosť pôsobí v Galante od roku 2002, pričom je najväčším výrobným podnikom spoločnosti v Európe. Od roku 2008 má aj závod v obci Voderady pri Tnave.

Tabuľka č. 4: Počet zamestnancov spoločnosti v období rokov 2002-2008

Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Počet zamestnancov k 31. 12	186	1050	210	3158	3860	4600	4730

Poznámka: stav zamestnancov v roku 2008 je k 19. 11. 2008, v 3 kvartáli tohto roku prijala spoločnosť 220 nových zamestnancov evidovaných na ÚPSVaR v Galante

Prameň: Spracované podľa: *Samsung Electronics Slovakia*. [online]. Samsung.com. [citované 2013.04.30]. Dostupné na internete: <<http://www.samsung.com/sk/aboutsamsung/samsunginslovakia/aboutcompany/>>

V roku 2006 boli spoločnosti poskytnuté úľavy na dani z príjmov vo výške 35 154 933 € a príspevok na rekvalifikáciu vo výške 1 242 780 € pod podmienkou vytvorenia nových 800 pracovných miest. Rok 2007 pre spoločnosť znamenal úľavu na dani z príjmu 18 725 000 €, pričom jej bola poskytnutá aj dotácia na HIM a NHIM v hodnote 51 175 000 €. Úľava na dani z príjmov v roku 2012 predstavovala 19 800 000 €, pričom spoločnosť musela udržať 760 pracovných miest. Celkové príspevky spoločnosti na

³⁵ *Proexportná politika Slovenskej republiky na roky 2007 - 2013*. [online]. Eximbanka.sk [citované 2013.04.20]. Dostupné na internete: <http://www.eximbanka.sk/buxus/docs/Proexport_politika_vlady_2007_2013.pdf>

zvýšenie a udržanie pracovných miest za tieto tri roky boli poskytnuté vo výške 5 000 000 €.

Zákon č. 561/2007 Z. z. o investičnej pomoci nadobudol činnosť 01. 01. 2008. Na základe ustanovení nového zákona sa rozoznávajú štyri hlavné kategórie investičných projektov, ktoré sú podporené investičnou pomocou a pomocou v zamestnanosti: v rámci centier pre strategické služby a pre cestovný ruch, v rámci technologických centier a priemyselnej výroby.

Jedným z najväčších zdrojov pracovných miest v slovenskom priemysle je automobilový priemysel. V Európe je najväčším zamestnávateľom automobilový priemysel, zamestnáva približne 2,2 milión ľudí, nepriamo vytvára 12 miliónov pracovných miest.³⁶ Medzi prvých investorov, ktorí vytvorili na Slovensku tisíce pracovných miest boli Volkswagen Slovakia, a. s., Peugeot Citroën automobiles Slovakia, s. r. o. a Kia Motors Slovakia Žilina, s.r.o. V automobilovom priemysle v roku 2002 bolo zamestnaných 50 310 pracovníkov, v roku 2007 to bolo 97 500 pracovníkov a rok na to 90 000 pracovníkov. Na grafe č. 3 môžeme vidieť, že najväčší pokles pracovných miest v priemysle nastal v roku 2009, ktorý bol spôsobený hospodárskou krízou. Takýto rázny dopad môžeme pripísať aj otvorenosti ekonomiky, čiže extrémnej závislosti na exporte, vzájomnej spolupráci so zahraničnými subjektmi, prostredníctvom ktorých slovenská ekonomika utrpela poklesom dynamiky vývoja reálneho HDP i obchodu. Ekonomický rast a jeho prepád boli dôvodom zníženia ekonomických aktivít na trhu tovarov a služieb. Vznikol prebytok pracovníkov a následne nezamestnanosť v krajine rástla.³⁷ Nezamestnanosť bola problémom dávno pred krízou, no kríza ju prehĺbila a malo to dopad na plytvanie ekonomickým potenciálom krajiny.³⁸ Na druhej strane domáce podniky skôr uprednostnili kombináciu udržiavania stavu zamestnancov pri skracovaní pracovného času. V prvom polroku 2011 bol prekvapujúci rast zamestnanosti na úrovni 2%. Paradoxom je, že takýto relatívne silný rast zamestnanosti nastal pri relatívne slabšom

³⁶ FERENCZ, V. 2009. *Podpora automobilového priemyslu v období krízy*. [online]. Sjf.tuke.sk [citované 2013.04.26]. Dostupné na internete: <<http://www.sjf.tuke.sk/transferinovacii/pages/archiv/transfer/13-2009/pdf/003-008.pdf>>

³⁷ KÁRÁSZ, P. 2009. *Vplyv globálnej ekonomickej krízy na vývoj hospodárstva Slovenska so zreteľom na trh práce*. [online]. Euroactiv.sk. [citované 2013.03.17]. Dostupné na internete: <http://www.euractiv.sk/fileadmin/images/Microsoft_Word_-_PK__studia2.pdf>

³⁸ RIEVAJOVÁ, E. - KLIMO R. 2011. Trh práce a globálne ekonomické prostredie. In *Ekonomická teória a ekonomická realita*. Bratislava : Ekonóm, 2011. s. 479-486

raste HDP.³⁹ Môžeme predpokladať, že tento nárast bol oficiálne len umelo vytvorený, vzhľadom na to, že domáce podniky neznižovali oficiálne stavy zamestnancov, len skrátili pracovný čas na 3 až 4 hodiny denne. Vzhľadom na to, že miera zamestnanosti SR klesala, bolo potrebné podniknúť určité opatrenia. V roku 2009 Európska investičná banka schválila na podporu automobilového priemyslu úvery vo výške 750 mil. €, tieto úvery sú súčasťou širšieho balíka na pomoc automobilkám. Táto podpora pomáhala stimulovať dopyt po nových vozidlách v prospech hospodárskeho rastu, životného prostredia a bezpečnosti na cestách. Pričom investičná podpora spočívala v tom, že každému zákazníkovi bude poskytnutá istá čiastka na kúpu nového auta, ktorá bola podmienená zošrotovaním staršieho automobilu zákazníka. V každom štáte Európskej únie boli podmienky rozličné. Na území Slovenskej republiky bol poskytnutý príspevok vo výške 2000 € na každé auto, pričom staré auto, ktoré muselo byť riadne zošrotované bolo staršie ako desať rokov. Toto opatrenie malo zvýšiť dopyt po automobiloch vyrábaných na území SR, čo by podnietilo dopyt po pracovnej sile zo strany automobilových závodov – rástla by slovenská zamestnanosť.⁴⁰ Na Slovensku sa prostredníctvom využitia tohto príspevku kúpilo len 8 % áut, slovenskí zákazníci skôr podporili výrobcov áut v Českej a Rumunskej republike. Na zvýšenie zamestnanosti na Slovensku skôr pôsobilo šrotovné v Nemecku a Francúzsku.

Firmy aj v tomto období expandujú a naďalej poskytujú množstvo pracovných miest. Slovenské subjekty fungujú len v polohe prežívania, nie sú vo výraznej expanzii ako zahraniční investori. Určitý súvis to má aj s prístupom na zahraničné trhy, zároveň väčšina subjektov nie je spôsobilá zmeniť svoju finančnú situáciu a sú ukrátení o finančné stimuly, ktoré dostávajú zahraniční investori.⁴¹

Počet zamestnaných v priemysle má od roku 2008 klesajúcu tendenciu. V roku 2011 zaznamenal menší nárast o 20 708 zamestnaných. Prognózy vývoja na najbližšie roky nie sú priaznivé, nárast by mal byť zaznamenaný len v minimálnom množstve.

³⁹ MORVAY, K. - FRANK, K. - GABRIELOVÁ, H. - OKÁLI, I. - ŠIKULOVÁ, I. Aktualizácia výhľadu vývoja Slovenskej ekonomiky do roku 2012. [online]. Ekonom.sav.sk. s. 3-10 [citované 2013.04.17]. Dostupné na internete: <http://ekonom.sav.sk/uploads/journals/192_aktualizacia_vyhladu_hv_verzia_pre_web_1.pdf>

⁴⁰ FERENCZ, V. 2009. Podpora automobilového priemyslu v období krízy. [online]. Sjf.tuke.sk [citované 2013.04.26]. Dostupné na internete: <<http://www.sjf.tuke.sk/transferinovacie/pages/archiv/transfer/13-2009/pdf/003-008.pdf>>

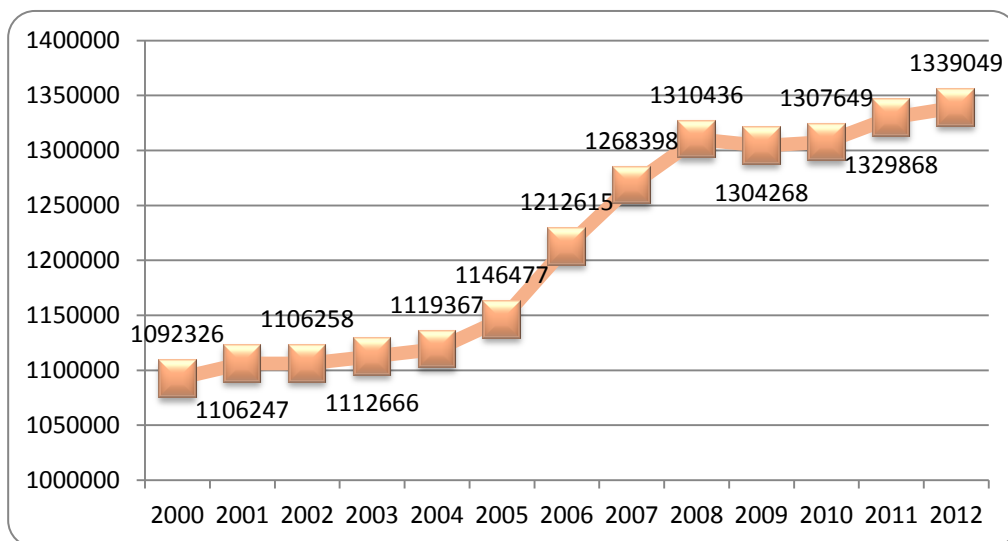
⁴¹ STANĚK, P. Hospodárska politika a podnikateľské subjekty. [online]. Ekonom.sav.sk. [citované 2013.04.17]. Dostupné na internete: <http://www.inst-asa.sk/userfiles/file/publikacie/socialny_stat_a_s_slovensko_kapitola_8.pdf>

4.4 Podiel terciárneho sektora na vývoji zamestnanosti v SR

Všetky druhy služieb sú zahrnuté do terciárneho sektora. Tento sektor je najrýchlejšie sa rozvíjajúcim sektorom národného hospodárstva vo vyspelých krajinách. Slovenská republika sa radí medzi tieto krajiny. Pozitívami tohto sektora sú nízka investičná náročnosť, vysoké tempo zavádzania vedecko-technického pokroku a vysoký rast produktivity. Tieto znaky sú závislé od vyspelosti danej krajiny. Služby v Slovenskej republike sú rozdelené na trhovú zložku a netrhovú. Do trhovej zložky zaraďujeme: veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel a motocyklov; doprava a skladovanie; ubytovacie a stravovacie služby; informácie a komunikácia; finančné a poisťovanie činnosti; činnosť v oblasti nehnuteľností. Netrhovú zložku tvoria: verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie; vzdelávanie; zdravotníctvo a sociálna podpora.

Služby sú v slovenskej ekonomike v súčasnosti považované za najväčšieho zamestnávateľa v poslednom období. Na grafe č. 4 môžeme vidieť viditeľný vzrast počtu zamestnaných. Pokles nastal len v roku 2009, rozdiel predstavoval 6 168 pracovných miest.

Graf č. 4 Počet zamestnaných osôb v terciárnom sektore

Prameň: Štatistický úrad SR

Vývoj zamestnanosti v terciárnom sektore je ovplyvnený aj dezindustrializačným procesom, ktorý je súčasným trendom vyspelých krajín. Ak porovnáme vývoj zamestnanosti v primárnom, sekundárnom a terciárnom sektore, môžeme vidieť, že podiel pracovníkov v prvých dvoch sektoroch viac menej klesal, pričom primerane tomu podiel zamestnanosti v službách stúpa. Rast zamestnanosti v terciárnom sektore bol vyvolaný predovšetkým objektívnymi skutočnosťami. Medzi objektívne skutočnosti môžeme zaradiť potrebu vytvárania nových činností, ktoré sú v súvislosti s prechodom na trhové hospodárstvo, formovanie súkromných podnikov pre služby obyvateľstva a iné.⁴² Rast zamestnanosti v obchodných a finančných službách sa prejavil aj v raste zamestnanosti v celom sektore. Od roku 2000 v trvaní siedmych rokov slovenská ekonomika zaznamenala pomerne významné posuny vo svojej odvetvovej štruktúre smerom k službám. Tento posun bol spôsobený priamymi zahraničnými investíciami smerujúcimi do odvetvia obchodu a bankovníctva. Úroveň EÚ dosahujú obchodné služby, kým tvorba pridanej hodnoty a zamestnanosť vo finančných službách zaostávajú za priemerom EÚ.⁴³

Nízka miera zamestnanosti v Slovenskej republike je už dlhodobým problémom, mnoho obyvateľov na Slovensku chce pracovať, zamestnať sa, ale trh práce neponúka voľné pracovné miesta. V tejto kapitole záverečnej práce sú opísané opatrenia hospodárskej politiky, ktoré boli zamerané na zvýšenie voľných pracovných miest. Trh práce je rozdelený na tri hospodárske sektory, do ktorých smerovali opatrenia hospodárskej politiky na zvýšenie voľných pracovných miest. Opatrení smerujúcich do terciárneho sektora bolo podstatne menej, ako opatrení, ktoré boli zamerané na zvýšenie zamestnanosti v sekundárnom sektore. Množstvo pracovných miest do roku 2008 stúpalo, od roku 2009 bol zaznamenaný pokles. Na rozdiel od týchto dvoch sektorov, primárny vykazoval počas celého sledovaného obdobia klesajúci počet zamestnaných a zároveň aj množstvo opatrení, ktoré boli zamerané na tento sektor bolo najmenej.

⁴² Dezindustrializácia je aj na Slovensku nevyhnutná, vyžaduje si však vyššiu produktivitu a reštrukturalizáciu priemyslu. [online]. E-trend.sk. [citované 2013.04.24] Dostupné na internete: <<http://www.etrend.sk/trend-archiv/rok-/cislo-Febru%C3%A1r/dezindustrializacia-je-aj-na-slovensku-nevyhnutna-vyzaduje-si-vsak-vyssiou-produktivitu-a-restrukturalizaciu-priemyslu.html>>

⁴³ ČUTKOVÁ, Z. - DONOVAL, M. 2004. Odvetvová špecializácia v SR. In BIATEC. [online]. 2004, roč. 12, č. 9 [Citované 2013.04.25]. Dostupné na: <http://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/MU/04_05.pdf>

Diskusia

Na základe obsahu prvej a štvrtej kapitoly, môžeme povedať, že opatrení na podporu rastu zamestnanosti v slovenskej ekonomike bolo za sledované obdobie, t. j. od roku 2000 až po rok 2012 mnoho. Medzi tie, ktoré viditeľne zvýšili množstvo pracovných miest môžeme zaradiť opatrenia zahranično-obchodnej politiky, t. j. podpora prílevu priamych zahraničných investícií, úľavy na dani z príjmov, príspevok na tvorbu pracovných miest a pod. Tieto opatrenia boli zamerané hlavne na sektor sekundárny a terciárny. Na grafe č. 3, ktorý zachytáva počet zamestnaných v sekundárnom sektore je vidieť, že v období, keď hospodárska kríza sa rozšírila z amerického kontinentu aj do Európy, sa počet zamestnaných v sektore značne znížil. Pokles zamestnanosti bol hlavne ovplyvnený aj otvorenosťou a proexportne zameranou ekonomikou. Hospodárska kríza mala až 90 percentný podiel na poklese zamestnanosti. V primárnom sektore sa počet zamestnaných počas celého sledovaného obdobia stále znižoval, pokles nebol zaznamenaný len od času prepuknutia krízy. Tento pokles bol spôsobený mnohými determinantmi, no predovšetkým reformou, ktorá spôsobila prechod agrárneho hospodárstva na priemyselné. Opatrenia, ktoré boli zamerané na zvýšenie zamestnanosti v tomto sektore, boli poväčšine smerované do vidieckych oblastí a na staršiu populáciu, vzhľadom na zvýšenú vzdelanostnú úroveň mladého obyvateľstva, ktoré nemalo záujem pracovať v tomto sektore. V sekundárnom sektore, ktorý je rozdelený na odvetvia priemysel a stavebníctvo, mal vývoj zamestnanosti rastúci charakter, pokles bol zaznamenaný v roku 2009. Tento pokles bol spôsobený vplyvom hospodárskej krízy. Na podporu rastu zamestnanosti v tomto sektore boli určené vo veľkej miere opatrenia zahranično-obchodnej politiky. Tieto príspevky, granty boli poskytované najväčším podnikateľským subjektom na Slovensku. Väčšina týchto podnikateľských subjektov sú zahraničné, ktoré pôsobia na Slovensku. Terciárny sektor vykazuje počas celého obdobia rastúci počet zamestnaných, len v roku 2009 je výnimkou. Aj na tento sektor boli taktiež zamerané opatrenia zahranično-obchodnej politiky. Môžeme konštatovať, že sektory, ktoré sú vo vzájomnom vzťahu so zahraničím, skôr pocítia náhle zmeny vo svetovom hospodárstve.

V súčasnosti je vývoj zamestnanosti na Slovensku závislý od oživenia trhu v zahraničí, vzhľadom na množstvo zahraničných firiem pôsobiacich na Slovensku. Dnes je táto krajina veľmocou vo výrobe áut. Automobilový priemysel poskytuje množstvo

pracovných miest, ale najväčším zamestnávateľom je terciárny sektor. V závislosti od vedecko-technického pokroku a dezindustrializačného procesu je prognóza do budúcnosti v terciárnom sektore v raste zamestnanosti v kladných hodnotách. Predpokladá sa, že by terciárny sektor mal mať aj naďalej najväčší podiel na celkovej zamestnanosti v slovenskej ekonomike.

Ako sme už spomínali, hospodárska kríza veľmi oslabila ekonomickú situáciu v krajine. Počas takéhoto obdobia ľudia začínajú šetriť a neinvestujú do automobilov, dovoleníek v drahých destináciách, ale uschovávajú si prostriedky na uspokojenie základných ľudských potrieb, ako je napr. strava, ošatenie, bývanie. Keď sa nasýti trh s automobilmi, pre koho budeme vyrábať ďalšie a ďalšie automobily? Jednou z možností tvorby pracovných miest je renesancia poľnohospodárstva ako odvetvia. Slovenská republika má veľmi výhodnú polohu pre pestovanie a chov zvierat, v budúcnosti by sa mala krajina zamerať na tvorbu pracovných miest, ktoré by viedli k osamostatneniu sa krajiny vo výrobe spotrebných produktov. Zaplnil by sa schodok v potrebe potravín, ktorý kryjeme dovozom zo zahraničia, a krajina by nepocit'ovala všetky výkyvy vo svetovom hospodárstve. Slovenská republika by sa mala skôr zamerať na tvorbu nových pracovných miest, ktoré by neboli závislé od zahraničia a neboli citlivé na výkyvy vo svetovom hospodárstve.

Na to, aby Slovensko nebolo závislé od dovozu, aby bolo samostatné, ako v spotrebe, tak aj v dopyte po pracovnej sile musí podniknúť mnohé opatrenia. Opatrenia, ktoré by postupne ovplyvnili vývoj zamestnanosti tak, aby krajina dosahovala prirodzenú mieru nezamestnanosti, v ktorej sa vykazuje najvyššia možná zamestnanosť.

Záver

Zamestnanosť je jeden z hlavných cieľov hospodárskej politiky, ktorý je problémom nielen Slovenskej republiky, ale mnohých ďalších štátov Európskej únie. V tejto záverečnej bakalárskej práci sme hodnotili vývoj zamestnanosti na Slovensku od roku 2000 až po rok 2012.

Počet zamestnancov počas celého sledovaného obdobia vzrástol, pričom vývoj bol nerovnomerný. Vývoj zamestnanosti bol ovplyvnený mnohými faktormi. Medzi tie faktory môžeme zaradiť celkový počet aktívnych obyvateľov, hospodársky cyklus, v ktorom sa ekonomika štátu nachádzala, hospodársky stav vo svete a opatrenia hospodárskej politiky, na ktoré sme sa v tejto práci zamerali.

Najvyššia dynamika rastu zamestnanosti v slovenskej ekonomike bola v rokoch 2005-2008. Počet zamestnaných vzrástol až o 204 994 pracovníkov. Toto obdobie bolo priaznivým pre množstvo pracovných miest v sekundárnom a terciárnom sektore, primárny sektor počas celého sledovaného obdobia vykazoval klesajúcu tendenciu. Za príčinu stáleho poklesu počtu pracovných miest v primárnom sektore môžeme určiť prechod z agrárneho na priemyselné hospodárstvo. Zamestnanosť v primárnom sektore klesala aj z dôvodu zvýšenej vzdelanostnej úrovne na Slovensku, tento sektor nebol z platového hľadiska zaujímavý pre mladých. Vplyvom opatrení hospodárskej politiky sa zvýšila zamestnanosť obyvateľstva vo veku 50-54 rokov. Vstup do Európskej únie skôr spôsobil viac negatívnych ako pozitívnych podmienok pre vytváranie nových pracovných miest. Opatrenia na tvorbu pracovných miest boli skôr orientované do vidieckych oblastí. V sekundárnom sektore mal vývoj zamestnanosti rastúci charakter, ktorý narušil značný pokles počtu zamestnaných v roku 2009, činilo to 84 612 pracovných miest. Následný vývoj bol ovplyvnený opatreniami, ktoré zaviedla hospodárska politika, vzhľadom na taký rapídny pokles. Prílev priamych zahraničných investícií, úľava na dani z príjmu, podpory technologických centier, granty na vytvorenie nových pracovných pozícií a mnohé ďalšie boli zamerané na zvýšenie zamestnanosti. Tento sektor aj v súčasnosti poskytuje množstvo pracovných miest, ale je otázne dokedy budeme môcť vyvážať automobily a dovážať produkty pre uspokojenie základných ľudských potrieb. Slovenská republika je prostredníctvom tohto sektora automobilovou veľmocou a otvorenou ekonomikou, ktorá je spôsobená proexportom krajiny. Tretí sektor, terciárny, vykazuje počas celého sledovaného

obdobia rastúci počet pracovných miest, ktoré sú ovplyvnené dezindustrializačným procesom. Aj v tomto sektore pôsobili priame zahraničné investície na zvýšenie zamestnanosti.

Na záver môžeme skonštatovať, že najväčší vplyv na rast zamestnanosti mali opatrenia smerujúce do sekundárneho a terciárneho sektora. Opatrenia na tvorbu pracovných miest v primárnom sektore nemali vplyv, ktorý by spôsobil rast zamestnanosti. V budúcnosti by mali byť opatrenia skôr zamerané na tvorbu pracovných miest, ktoré by neboli citlivé na výkyvy vo svetovom hospodárstve. Taktiež by mali byť skôr zamerané na tvorbu pracovných miest, ktoré by mali dlhodobejší charakter.

Zoznam použitej literatúry

Printové pramene:

1. BALÁŽ, P. 2010. *Medzinárodné podnikanie*. 5 vyd. Bratislava : Sprint dva, 2010. 546 s. ISBN 978-80-89393-18-3
2. BELIČKOVÁ, K. a kol. 2010. *Rozpočtová teória, politika a prax*. Bratislava : Iura Edition, 2010. 342 s. ISBN 978-80-8078-335-8
3. KLIKOVÁ, CH. – KOTLÁN, I. 2003. *Hospodárska politika*. 1 vyd. Ostrava : SOKRATES, 2003. 275 s. ISBN 80-86572-04-8
4. LIPTÁK, J. 1999. *Verejné financie*. vyd. 1. Bratislava : Súvaha, 1999. 253 s. ISBN 80-88727-21-9
5. MIHALIK, J. a kol. 1994. *Trh práce a sociálne dôsledky ekonomickej reformy v Slovenskej republike*. Bratislava : Bradlo a. s. 1994. 383 s. ISBN 80-7127-049-0
6. NEMCOVÁ, I. – ŽÁK, M. 1997. *Hospodárska politika*. Praha : Grada publ., 1997. 231 s. ISBN 80-7169-462-2
7. RIEVAJOVÁ, E. - KLIMO R. 2011. Trh práce a globálne ekonomické prostredie. In *Ekonomická teória a ekonomická realita*. Bratislava : Ekonóm, 2011. ISBN 978-80-225-3286-0 s. 479-486
8. RIEVAJOVÁ, E. 2012. *Trh práce a politika zamestnanosti*. Bratislava : Ekonóm, 2012. 267 s. ISBN 978-80-225-3544-1
9. SLANÝ, A. a kol. 2003. *Makroekonomická analýza a hospodárska politika*. Praha : Marten, 2003. 375 s. ISBN 80-7179-738-3.
10. VINCÚR, P. a kol. 2007: *Teória a prax hospodárskej politiky*. 3. vyd. Bratislava : Sprint, 2007. 432 s. ISBN 978-80-89085-80-4
11. ŽÁK, M. 2002. *Veľká ekonomická encyklopedie*. 2. vyd. Praha : Linde Praha, 2002. 887 s. ISBN 80-7201-381-5

Elektronické pramene:

1. BURDA, Š. 2007. *Bazálne faktory exportnej výkonnosti slovenskej ekonomiky*. [online] Bratislava : Ekonomický ústav SAV, 2007. 29 s. Dostupné na internete: <http://www.prog.sav.sk/publ/2007/pm3_2007.pdf>
2. ČUTKOVÁ, Z. - DONOVAL, M. 2004. *Odvetvová špecializácia v SR*. In BIATEC. [online]. 2004, roč. 12, č. 9 [Citované 2013.04.25]. Dostupné na: <http://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/MU/04_05.pdf>
3. *Dezindustrializácia je aj na Slovensku nevyhnutná, vyžaduje si však vyššiu produktivitu a reštrukturalizáciu priemyslu*. [online]. E-trend.sk. [citované 2013.04.24] Dostupné na internete: <<http://www.etrend.sk/trend-archiv/rok-/cislo-Febru%C3%A1r/dezindustrializacia-je-aj-na-slovensku-nevyhnutna-vyzaduje-si-vsak-vyssiu-produktivitu-a-restrukturalizaciju-priemyslu.html>>
4. FERENCZ, V. 2009. *Podpora automobilového priemyslu v období krízy*. [online]. Sjf.tuke.sk [citované 2013.04.26]. Dostupné na internete: <<http://www.sjf.tuke.sk/transferinovacii/pages/archiv/transfer/13-2009/pdf/003-008.pdf>>
5. *Hospodárska súťaž: Daňové prázdniny v súčasnej podobe Slovensko neobhájí*. [online]. E-trend.sk. Dostupné na internete: <<http://www.etrend.sk/trend-archiv/rok-/cislo-Apr%C3%ADl/hospodarska-sutazdanove-prazdniny-v%C2%A0sucasnej-podobe-slovensko-neobhaji.html>>
6. *Informácia o činnosti Akčného tímu na riešenie nezamestnanosti mladých a na podporu malých a stredných podnikov v Slovenskej republike*. [online]. Rokovania.sk. [Citované 2013.03.15]. Dostupné na internete: <http://www.rokovania.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Mater-Dokum-142547?prefixFile=m_>>
7. KÁRÁSZ, P. 2009. *Vplyv globálnej ekonomickej krízy na vývoj hospodárstva Slovenska so zreteľom na trh práce*. [online]. Euroactiv.sk. [citované 2013.03.17]. Dostupné na internete: <http://www.euractiv.sk/fileadmin/images/Microsoft_Word_-_PK__studia2.pdf>
8. KONDRÍKOVÁ, E. 2012. *Podpora malého a stredného podnikania*. [online]. Skts.sk. [Citované 2013.03.18]. Dostupné na internete: <<http://www.skts.sk/?action=article&category=10&saction=showArticle&id=100>>

9. *Krátkodobý vplyv rozpočtových vzťahov s EÚ na slovenskú ekonomiku*. [online]. NBS. [citované 30.26.02]. Dostupné na internete: <http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/MU/2012/EU_fondy_04-2012.pdf>
10. KVETAN, V. *Ekonometrické modelovanie vzťahov na trhu práce*. [online]. 15s. [citované 2013. 03. 28]. Dostupné na internete: <http://www.infostat.sk/cevavstat/modelovanie/prispevky/Kvetan_prispevok.pdf>
11. MORVAY, K. - FRANK, K. - GABRIELOVÁ, H. - OKÁLI, I. - ŠIKULOVÁ, I. *Aktualizácia výhľadu vývoja Slovenskej ekonomiky do roku 2012*. [online]. Ekonom.sav.sk. 12 s. [citované 2013.04.17]. Dostupné na internete: <http://ekonom.sav.sk/uploads/journals/192_aktualizacia_vyhľadu_hv_verzia_pre_web_1.pdf>
12. MORVAY, K. 2012. *Štruktúrne špecifiká vývoja zamestnanosti a príjmov v SR a ich súvislosti s povahou ekonomického rastu*. [online] Bratislava : Ekonomický ústav SAV, 2012. 21 s. Dostupné na internete: <http://ekonom.sav.sk/uploads/journals/217_wp43_morvay_karol_2012.pdf> ISSN 1337-5598>
13. *Nové pravidlá pre daňové prázdniny*. [online]. E-trend.sk. [citované 2013.03.26] Dostupné na internete: < <http://podnikanie.etrend.sk/podnikanie-firemne-financie/nove-pravidla-pre-danove-prazdniny.html>>
14. *Pracovné znenie úplného znenia zákona č. 5/2004 Z. z.* [online]. Upsvar.sk. [Citované 2013.15.03]. Dostupné na internete: <http://www.upsvar.sk/buxus/docs/Zakon_o_sluzbach_zamestnanosti.pdf>
15. *Prehľad podnikateľských subjektov, ktorým bolo schválené poskytnutie regionálnej štátnej pomoci*. [online]. MHSR [citované 2013.03.26]. Dostupné na internete: < <http://www.mhsr.sk/investicne-zmluvy/131775s>>
16. *Príspevok na aktivačnú činnosť*. [online]. Upsvar.sk. [Citované 2013.03.19]. Dostupné na internete: <http://www.upsvar.sk/sluzby-zamestnanosti/nastroje-aktivnych-opatreni-trhu-prace/aktivacna-cinnost/52-prispevok-na-aktivacnu-cinnost-formou-mensich-obecných-sluzieb-pre-obec-alebo-formou-mensich-sluzieb-pre-samospravny-kraj.html?page_id=13087>
17. *Príspevok na vykonávanie absolventskej praxe - § 51*. [online]. Upsvar.sk. [citované 2013.03.24]. Dostupné na internete: <[46](http://www.upsvar.sk/sluzby-</div><div data-bbox=)

- zamestnanosti/nastroje-aktivnych-opatreni-trhu-prace/prispevky-pre-obcana/51-prispevok-na-vykonavanie-absolventskej-praxe.html?page_id=12940>
18. *Proexportná politika Slovenskej republiky na roky 2007 - 2013*. [online]. Eximbanka.sk [citované 2013.04.17]. Dostupné na internete: <http://www.eximbanka.sk/buxus/docs/Proexport_politika_vlady_2007_2013.pdf>
 19. PROKEŠOVÁ, N. 2005. *Dopad daňovej reformy v Slovenskej republike na príjmy zamestnancov*. [online]. Echo [citované 2013.04.01]. Dostupné na internete: <http://www.os-echo.cz/data/download/presentation_Naile_Prokokesova.pdf>
 20. *Rebriček najúspešnejších firiem na slovenskom stavebnom trhu*. [online]. Eurostav.sk. [citované 2013.04.30]. Dostupné na internete: <http://www.casopiseurostav.sk/documents/top_100_tabulky/top100_stavebnictvo_2011.pdf>
 21. *Revidovaná klasifikácia ekonomických činností SK NACE*. [online]. Statistics.sk. [citované 2013.04.18]. Dostupné na internete: <<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=15803>>
 22. *Rokovania vlády Slovenskej republiky*. [online]. Rokovania.sk. [citované 2013.04.29]. Dostupné na internete: <http://www.rokovania.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Mater-Dokum-71318?prefixFile=m_>
 23. *Rozhodnutie Európskeho parlamentu a rady o Európskom roku aktívneho starnutia*. [online]. europarl.europa.eu. [citované 2013.04.19]. Dostupné na internete: <[http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2010\)0462_/com_com\(2010\)0462_sk.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2010)0462_/com_com(2010)0462_sk.pdf)>
 24. *Samsung Electronics Slovakia*. [online]. Samsung.com. [citované 2013.04.30]. Dostupné na internete: <<http://www.samsung.com/sk/aboutsamsung/samsunginslovakia/aboutcompany/>>
 25. STANĚK, P. *Hospodárska politika a podnikateľské subjekty*. [online]. Ekonom.sav.sk. [citované 2013.04.17]. Dostupné na internete: <http://www.insta-sa.sk/userfiles/file/publikacie/socialny_stat_a_s_slovensko_kapitola_8.pdf>
 26. ŠESTÁKOVÁ, M. 2008. *Konkurencia medzi štátmi v oblasti získavania a udržiavania zahraničných investícií*. [online]. ekonom.sav.sk. 26 s. [Citované 2013.03.15]. Dostupné na internete: <<http://www.ekonom.sav.sk/uploads/journals/WP11.pdf>>

27. *Štatistický úrad Slovenskej republiky*. [online]. Statistics.sk. [citované 2013.04.14].
Dostupné na internete: <<http://www.statistics.sk/pls/elisw/metainfo.explorer>>
28. *Vízia a stratégia rozvoja Slovenskej spoločnosti*. [online]. Spp.sk. [citované 2013.04.30]. Dostupné na internete: <<http://www.sppk.sk/archiv/user/koncepcia-sr.pdf>>
29. *Vzdelávanie a príprava pre trh práce uchádzača o zamestnanie - § 46*. [online]. Upsvar.sk. [citované 2013.03.24]. Dostupné na internete: <http://www.upsvar.sk/sluzby-zamestnanosti/nastroje-aktivnych-opatreni-trhu-prace/vzdelavanie-a-priprava-pre-trh-prace/vzdelavanie-a-priprava-pre-trh-prace-uchadzaca-o-zamestnanie-46.html?page_id=291685>
30. ZACHAR, D. *Ekonomické a sociálne opatrenia na Slovensku 2008*. [online]. Ineko.sk. [Citované 2013.03.18]. Dostupné na internete: <http://www.ineko.sk/file_download/465/Slovensko-2008-web.pdf>
31. *Zákon o dani z príjmov*. [online]. szk.sk. [citované 2013.03.24]. Dostupné na internete: <<http://www.szk.sk/legislativa/zakon-o-dani-z-prijmov/>>
32. *Zákone č. 193/2001 Z.z. o dotácii na zriadenie priemyselných parkov*. [online]. MHSR. [citované 2013.04.30]. Dostupné na internete: <<http://www.economy.gov.sk/index/index.php>>
33. ZENTKOVÁ, I. - GECIK, M. *Tendencie v potravinárskom priemysle Slovenskej republiky po vstupe do Európskej únie*. [online]. Nitra: SPU. 225 s. Dostupné na internete: <<http://bandlerova.weby.uniag.sk/files/rackova/PDF/Zentkova.pdf>>
34. ŽÁK, M. 2006. *Hospodárska politika*. [online]. Praha: VŠEM, 2006. 42 s. [citované 2013.02.21]. Dostupné na internete: <http://www.vsem.cz/data/data/sis-ukazky-kapitol/uc_hp_kapitola.pdf>